

Medijska slika položaja žena u Hrvatskoj od 2011. do 2021. godine

Bačić, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:047012>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
Sveučilišni diplomski studij Novinarstvo i odnosi s javnostima (jednopedmetni)

Anamarija Bačić

**Medijska slika položaja žena u Hrvatskoj od 2011.
do 2021. godine**

Diplomski rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
Sveučilišni diplomski studij Novinarstvo i odnosi s javnostima (jednopedmetni)

Medijska slika položaja žena u Hrvatskoj od 2011. do 2021. godine

Diplomski rad

Student/ica:

Anamarija Bačić

Mentor/ica:

Doc. dr. sc. Vesna Kalajžić

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Anamarija Bačić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Medijska slika položaja žena u Hrvatskoj od 2011. do 2021. godine** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 25. listopada 2022.

SADRŽAJ

UVOD	1
2. POJAM I VRSTE MEDIJA	2
2.1. Javni medij	3
2.2. Komercijalni medij	4
2.3. Neprofitni medij	6
3. PORTALI	8
3.1. Portal „hrt.hr“	9
3.2. Portal „jutarnji.hr“	14
3.3. Portal „VoxFeminae“	18
4. POVIJESNI PREGLED POLOŽAJA ŽENA U SVIJETU	23
5. ŽENSKI POKRETI U EUROPI I SVIJETU	30
5.1. Ženski pokreti u svijetu	30
5.2. Odjek svjetskih zbivanja o ženskim pokretima u Hrvatskoj	36
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	44
6.1. Ciljevi istraživanja	44
6.2. Istraživačka pitanja	44
6.3. Metode istraživanja	44
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	46
7.1. Kvantitativna analiza sadržaja	46
8. KVALITATIVNA ANALIZA SADRŽAJA	57
8.1. Članci na portalu „hrt.hr“	58
8.2. Članci na portalu „jutarnji.hr“	60
8.3. Članci na portalu „VoxFeminae“	62
9. RASPRAVA	66
10. ZAKLJUČAK	69
SUMMARY	72
LITERATURA	73
POPIS ILUSTRACIJA	80
Popis tablice	80
Popis slika	80
Popis grafikona	80
PRILOG	81

UVOD

Ovaj diplomski rad bavi se medijskom slikom položaja žena u Hrvatskoj od 2011. do 2021. godine na portalima „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“.

Cilj istraživanja je prikazati medijsku sliku položaja žena u Republici Hrvatskoj na javnom portalu „hrt.hr“, komercijalnom portalu „jutarnji.hr“ i neprofitnom portalu „VoxFeminae“ u razdoblju od 2011. do 2021. godine.

Istražit će se u kojoj mjeri su navedeni portali pisali o tematici položaja žena, način na koji su pisali, tematiku koju su obrađivali na temelju te postoje li razlike u pisanju između navedenih portala s obzirom na navedene istraživačke varijable.

U drugom poglavlju diplomskog rad definirat će se pojam medija. Osim toga, dat će se podjela medija nakon čega će se u potpoglavljima detaljnije opisati javni, komercijalni, neprofitni mediji.

Treće poglavlje bavi se portalima. Ponajprije se dala definicija pojma portal kao i temeljne karakteristike koje posjeduje i funkcije. U potpoglavljima se opisivala prošlost portala „hrt.hr“, „jutarnji.hr“ i „VoxFeminae“. Također se dao prikaz izgleda samih portala.

U sljedećem poglavlju „Povijesni pregled položaja žena u svijetu“ prikazano je kronološki položaj žena u svijetu, ali se naglasak stavio na Hrvatsku. Osim toga, posebna pažnja usmjerila se na položaj žena u istraživačkom razdoblju i zakonskim odredbama vezane za položaj žena.

Sljedeće poglavlje povijesno je prikazalo ženske pokrete u Europi i svijetu i odjek na Hrvatsku. Spomenute su sufražetkinje te su opisani ženski pokreti koji su se odvijali u tri vala i za svaki val su navedene najvažnije osobe i njihova djela. Spomenute su i žene koje su doprinijele feminizmu u Hrvatskoj.

Šesto poglavlje „Metodologija istraživanja“ odnosi se na ciljeve istraživanja kao i istraživačka pitanja te metode koji su se koristili prilikom provođenja analize sadržaja na javnom portalu „hrt.hr“, komercijalnom portalu „jutarnji.hr“ i neprofitnom portalu „VoxFeminae“.

Sedmo poglavlje prikazat će rezultate dobivene istraživanjem pri čemu će se dati i grafički i tablični prikaz dobivenih rezultata. Osim toga dat će se odgovori i na postavljena istraživačka pitanja.

U poglavlju rasprava dobiveni rezultati povezani su rezultati dobiveni istraživanjem s teorijskim dijelom sukladno čemu su se dala objašnjenja dobivenih rezultata.

2. POJAM I VRSTE MEDIJA

U ovom poglavlju definirat će se pojam medija. Osim toga, dat će se podjela medija nakon čega će se detaljnije opisati javni, komercijalni, neprofitni mediji.

Veoma je složeno dati uvid u jedinstvenu definiciju kao i podjelu medija. S obzirom kako se tumačenju medija prilazi s različitih aspekata, teško je dati jedinstvenu definiciju kao i podjelu medija na vrste medija.

Zakon o medijima u Republici Hrvatskoj definira medije na sljedeći način: „Mediji su: novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, programi novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletekst i ostali oblici dnevnog ili periodičnog objavljivanja urednički oblikovanih programskih sadržaja prijenosom zapisa, glasa, zvuka ili slike.“¹

Prema istom zakonu medije ne čine: „knjige, udžbenici, bilteni, katalogi ili drugi nositelji objavljivanja informacija koji su namijenjeni isključivo obrazovnom, znanstvenom i kulturnom procesu, oglašavanju, poslovnoj komunikaciji, radu trgovačkih društava, zavoda i ustanova, udruga, političkih stranaka, vjerskih i ostalih organizacija.“²

Hrvatska enciklopedija definira medije, između ostalog, kao sredstvo za prenošenje poruka, vijesti i ostalih obavijesti. U medije novog vremena ubrajaju se Internet, filmovi, CD-ovi te još razni mediji koji se smatraju masovnim medijima.³

Vladimir Biti definira medij s obzirom na četiri različita smisla:

„- u fiziologijskom smislu kad medij označava komunikacije: auditivni, vizualni, taktilni, olfaktivni te njihov međusobni odnos (intermedijalnost),

- u fizičkom smislu kad medij znači tvar pomoću koje se izražava neka nova poruka: kamen, boja, ton, jezik,

- u tehnologijskom značenju u kojem medij označava sredstvo posredovanja između znakovne proizvodnje i potrošnje

- u sociologijskom, u kojem je medij shvaćen kao institucijsko-organizacijski okvir komunikacije, pa se govori o gospodarstvu, politici, znanosti ili odgoju. Na taj način gledano, pojam medija kao da je izjednačen s pojmom diskursa koji je nadređen, što je također moguće.“⁴

Mediji se prema dosegu dijele na lokalne medije, nacionalne medije, međunarodne medije. Privatni mediji, javni mediji, državni mediji te komunalni mediji spadaju u vrste medija prema

¹ **Zakon o medijima**, „Narodne novine“, 2004., br. 59, 10.5.2004., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_05_59_1324.html (27.2.2022.)

² Ibid.

³ Natuknica **medij**, Hrvatska enciklopedija, <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39755> (27.2.2022.)

⁴ BITI, V.: **Pojmovnik suvremene književne teorije**, Matica Hrvatska, Zagreb, 1997., p. 213.

vlasništvu. Još jedna podjela medija je ona prema načinu prihoda. U tu kategoriju spadaju javni i komercijalni mediji.⁵

2.1. Javni medij

Javni se mediji nalaze pod javnim vlasništvom. Financira se putem pretplate, putem reklama i proračunom države. Javnim medijima nije primarna zadaća ostvarenje profita, a ukoliko ostvare neku dobit trebaju je iskoristiti za razvijanje daljnje djelatnosti. Javni mediji trebali bi voditi brigu o interesima javnosti zahvaljujući kojima se financiraju.⁶

Javni mediji posreduju između javnosti i političkih institucija stoga osim što trebaju biti objektivni trebaju obuhvatiti što je više tema moguće.⁷

Ciljna skupina ove vrste medija ponajprije su mladi, umirovljenici, ugrožene osobe te slične skupine osoba. Javni mediji obrađuju i plasiraju raznolike teme poput obrazovnih tema, religijskih, teme vezane uz branitelje te ostalu tematiku.⁸

Unatoč postojanju brojnih definicija pojma javni servis, UNESCO-ova definicija, koja se smatra najsazetijom, objašnjava kreiranje javnog servisa isključivom za zajednicu. Osim toga sponzoriran je te nadziran od iste. Javni servis nije u državnom vlasništvu, a nije ni komercijalan stoga je neovisan od državnog i komercijalnog uplitanja. Funkcije spomenutog servisa su informiranje, obrazovanje te zabavljanje građana. Javni servis bi mogao biti osnova demokracije ukoliko postoji i promiče se pluralizam, heterogenost programa, samostalnost urednika, financijska potpora u zemlji u kojoj emitira program.⁹

Dok u SAD-u je razvijanje rada televizije te radijskih prijemnika ostavljen privatnicima, gdje se televizijski počeci smatraju komercijalnim projektom, u Europi ih je štitila država jer je prepoznala mogućnost manipulacije putem televizije u svrhu utjecaja na javno mnijenje. Stoga u Europi dolazi do nadziranja televizijskog programa sve do 1980-tih godina kad se javljaju kabelaška i satelitska televizija.¹⁰

Postoje načela kojima javni servisi teže. Prvo načelo je univerzalna dostupnost programskog sadržaja svim ljudima pod istim uvjetima. Drugi uvjet je program za sve, a ne za većinu što označava kako program javnih servisa mora biti namijenjen svim uzrastima. Sljedeći uvjet

⁵ Vrste medija i kako im pristupiti, Equestris, <https://equestris.hr/odnosi-s-medijima/vrste-medija/> (27.02.2022.)

⁶ Mediji u suvremenom društvu, Ekonomska i upravna škola Split, Split, 2019., p. 10.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ CAR, V.: Konvergirani javni medijski servis, Politička misao, Vol. 44, 2007, 2, p. 114. (27.2.2022.)

¹⁰ Ibid., pp. 114-115

točne, nepristrane i pravodobne informacije koje javne radiotelevizije trebaju pružati građanima. Obrazovna funkcija javnih servisa odnosi se na doprinos povećanju znanja građana programskim sadržajem.¹¹

Sljedeće načelo programska je izvrsnost, ona kazuje kako je zadaća javnih servisa poticanje konkurentskih sadržaja raznolikih produkcijskih kuća. Načelo broj šest glasi potpora kreativnom stvaralaštvu. Javni servisi bi trebali promovirati djela kulturnih i slobodnih umjetnika. Sljedeće je funkcija javnog foruma koja ukazuje na to kako javni servisi trebaju osigurati javne rasprave koje se tiču pitanja javnog interesa. Osmo načelo je aktivna uloga građana koja se usredotočuje na sudjelovanje građana u formiranju programa ocjenjivanjem te predlaganjem.¹²

Sljedeće načelo čin profesionalna odgovornost u službi javnog interesa, a ono uključuje zaštitu identiteta nacije te zajednice. Javni medijski servisi trebaju u programu odraziti raznolikost zemlje u kojoj vrše emitiranje programa. Deseto načelo osvrće se na to kako funkcioniranje i nadzor zajednice kao jamstva objektivnosti po pitanju sadržaja medija upućuju na transparentno rukovođenje medijskim sektorom i odgovornošću koji taj sektor ima prema građanima.¹³

Financijska stabilnost kao jamstvo ekonomske neovisnosti ukazuje na važnost reduciranja prihoda koje je dobiven iz državnog proračuna i prihoda od oglašavanja na najmanju moguću razinu. Zadnje načelo vezano je za potporu tehnološkom razvoju. Naime, javni servis treba predvoditi razvoj tehnologija te promovirati iste.¹⁴

Javni medijski servis smatra se javnim dobrom zbog društvene vrijednosti programa kojeg emitira jer publiku vidi kao građane različitih ukusa i interesa koji žude za informacijom, zabavnim sadržajem, ali i stjecanju znanja. Opravdanje financiranja javnim sredstvima nalazi se u kakvoći sadržaja i usluga koje pruža građanima.¹⁵

2.2. Komercijalni medij

Za razumijevanje pojma komercijalnih medija važno je razumjeti pojam javnog interesa koji se definira kao dobrobit zajednice. Osnovne zadaće medija jesu informiranje javnosti, obrazovanje te zabavljanje. Mediji bi trebali zadovoljiti javni interes informirajući građane o važnim

¹¹ Ibid., pp. 115-117

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid. p.118.

zbivanjima koje mogu odlučivati o budućnosti, političkoj opredijeljenosti ili jednostavno odgovornosti.¹⁶

Kako razni sustavi osiguravaju medijima potpore ili poticaje, komercijalni mediji trebali bi privući čitatelje koji imaju razne interese, ali se istovremeno baviti i prijenosom informacija koje ne moraju biti interes određenih čitatelja, ali su važni jer se pomoću ostvarenja kompetencija donose promišljene odluke.¹⁷

Mediji u tržišno orijentiranim društvima smatraju neovisnima. Zemlje koje su potpuno tržišno orijentirane ne posjeduju više javne medije.¹⁸

Suprotno njima, u zemljama koje nisu u potpunosti tržišno orijentirane, postoji borba među komercijalnim i javnim medijima. U spomenutim zemljama javni mediji trebali bi osnažiti komercijalne medije, a komercijalni bi trebali poticati neovisnost javnih medija te u tržišno orijentiranim zemljama mediji ovise o polugama koje se nalaze na tržištu, a koje osiguravaju održavanje mehanizma i naposljetku ostvarenje dobiti. Vlasnički sustavi medija, kanali koji distribuiraju informacije i marketinške agencije određuju koje će teme biti aktualne te kako će se prikazati javnosti.¹⁹

Profit koji komercijalni mediji ostvaruju putem reklama ili putem donacija mogu uložiti u ostale djelatnosti koje mogu, ali i ne moraju biti direktno povezane s medijima. Način na koji će profit biti iskorišten ovisi ponajprije o vlasnicima medija.²⁰

Komercijalni mediji biraju sadržaje s ciljem kako bi privukli javnosti, ali i one koji će ulagati u njih, odnosno donatore i oglašivače. Nedostatak ciljanog biranja je nekvalitetan sadržaj odnosno manjak raznolikih sadržaja, senzacionalističke teme, dominacija zabavnih sadržaja, a nedostatak obrazovnih.²¹

U slučaju kada je u pitanju javni interes, komercijalni mediji nastoje inovativnim izvještavanjem privući pozornost javnosti. Komercijalni portali koji objavljuju opći sadržaj većinom koriste manje zahtjevnije forme, mnoštvo fotografija, pozornost čitatelja privlače naslovima sve u svrhu velikog broja pregleda kako bi ih primijetili potencijalni donatori ili pak oglašivači.²²

¹⁶ LETINIĆ, A. ET AL.: **Čitajmo između redaka**, GONG i KURZIV, Zagreb 2018., pp. 47.-48., https://www.gong.hr/media/uploads/med_pismenost_pub.pdf (28.2.2022.)

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid., p. 48

¹⁹ Ibid.

²⁰ **Mediji u suvremenom društvu**: op.cit., p. 11

²¹ Ibid.

²² Ibid.

2.3. Neprofitni medij

Neprofitni mediji sastoje se od medija koji prenose opće informacije, medije koje su specijalizirani, medije zajednice i ostalih medija. Važno je naglasiti postojanje razlike među neprofitnih i neprofitabilnih medijima. Naime, neprofitnim medijima nazivaju se oni koji spadaju u sektor civilnog društva. Ova vrsta medija nastaje oko interesa i cilja koji okuplja građane. Kad je u pitanju profit, neprofitni mediji ga mogu ostvariti te ga trebaju uložiti u rast i razvoj programske sheme.²³

Neprofitne medije prepoznaje se po tome što su obuhvatom manji od masovnih medija. Osim toga zadaća im je proizvoditi opsežnije, specijaliziranije programe te pokrivanje rupa koje ostale vrsta medija ne obuhvaćaju.²⁴

Neprofitni mediji su specijalizirani te tako mogu obrađivati tematiku vezane isključivo za kulturu, ili manjine.²⁵

Postoje različiti nazivi za neprofitne medije:

- „community mediji – mediji u zajednici/mediji zajednice
- participativni mediji
- slobodni mediji
- alternativni mediji
- radikalni mediji
- taktički mediji
- nezavisni mediji
- mediji trećeg sektora
- mediji civilnog društva (...).“²⁶

Europska unija „community“ medije smatra neprofitnim medijima koji služe zajednici kojoj pripadaju te surađuju s pripadnicima društvene zajednice u svrhu stvaranja i upravljanja određenih programa.²⁷

Uzimajući u obzir kako neprofitnim medijima primarni cilj nije ostvarivanje profita, te kako su sadržajem namijenjeni marginaliziranim skupinama društva savršeno nadopunjuju kako javne tako i privatne medije. Neprofitni mediji također pomažu pri jačanju pluralizma medija, raznolikosti jedne zemlje i sudjelovanja svih skupina ljudi.²⁸

²³ LETINIĆ, A. ET AL.: op.cit., p. 49

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid. p. 50

²⁷ Ibid. p.50

²⁸ Ibid. p.50

Financiranje neprofitnih medija vrši se najčešće putem javnih i ostalih oblika potpore. Jedan od najčešćih briga neprofitnih medija je njihova održivost. Razlog tome leži u činjenici kako potpore koje primaju ne mogu prekriti sve potrebe neprofitnih medija.²⁹

Jedan od načina financiranja je putem sredstava iz Fonda za poticanje pluralizma. Sredstva se raspodjeljuju na pet dijelova:

„1. nakladnici televizije na lokalnoj i regionalnoj razini, nakladnici neprofitne televizije te neprofitni pružatelji medijskih usluga iz članka 19. i 79. ZEM-a – 46,5%

2. nakladnici radija na lokalnoj i regionalnoj razini, nakladnici neprofitnog radija te neprofitni pružatelji medijskih usluga iz članka 19. i 79. ZEM-a – 46,5%

3. neprofitni pružatelji elektroničkih publikacija – 3%

4. neprofitni proizvođači audiovizualnog programa – 3%

5. neprofitni proizvođači radijskog programa – 1%.“³⁰

Nepostojanje jedinstvene definicije kao ni podjele medija i dalje se smatra problemom. U diplomskom radu korištena je podjela medija na javne, komercijalne i neprofitne. Javni mediji nalaze se pod javnim vlasništvom te je potrebno plaćati pristojbu za emitiranje istog. Komercijalni mediji financiraju se reklamama i putem donacija. Neprofitni mediji nastoje prenijeti potrebe marginaliziranih ljudi stoga se tematika neprofitnih medija može razlikovati od tematike javnih i komercijalnih medija.

²⁹ Ibid. p. 51

³⁰ **Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija**, „Narodne novine“, 2013., br.150, 13.12.2013., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_150_3178.html (27.2.2022.)

3. PORTALI

U ovom poglavlju bit će definiran pojam portala kao i temeljne karakteristike i funkcije portala. Kako bi se objasnio pojam portala, potrebno je navesti povijesne činjenice vezano uz razvitak www servisa.

Svjetska mreža odnosno World Wide Web ili WWW servis koristi se u najvećoj mjeri, a funkcija mu je pregledavanje dokumenata preko računala koja su povezana. WWW zasnovan je na HTTP i URL adresama koje ujedno razgraničavaju vrste protokola, računala odnosno grupe i nazive. Nadalje, ti dokumenti čine mrežne stranice koje se dalje dijele na mrežna mjesta i portale.³¹

Razvoj svjetske mreže datira iz 1989. godine kada su informatičari iz Velike Britanije te Belgije Tim Berners-Lee i Rober Cailliau željeli olakšati suradnicima pronalaženje i korištenje podataka koji su se nalazili na mnoštvu računala instituta CERN.³²

Razvojem mrežnog preglednika Mosaica, WWW doseže do većeg broja korisnika. Prolaskom vremena WWW se pretvorio u novi medij koji omogućuje komuniciranje.³³

Karakteristike kojima obiluje današnji web jesu multimedijalnost, interaktivnost te hipertekstualnost. Osim nabrojanih karakteristika korisnici weba mogu istražiti te doznati najnovije informacije, mogu kupovati potrepštine i tako dalje. Web se također razvio u tolikoj mjeri kako su u novije vrijeme nastali forumi, društvene mreže, blogovi.³⁴

Mrežna ili web stranica smatra se osnovnom komponentom weba. Ove vrste stranica sadržavaju slike, animacije ili pak videozapise, ali i ostale dinamične elemente. Sve neophodne informacije mogu se pronaći na ovom mjestu, no međutim postoje i složenije web stranice čiji su programi vidljivi isključivo pomoću poslužitelja te korisnik takve stranice mora pristupiti stranici pomoću web preglednika.³⁵

Mrežni ili web portal naziv je za mjesto koje obiluje raznim sadržajima, informacijama, poveznicama.³⁶

Portali se dijele na opće portale te na posebne portale. Opći portale mogu se podijeliti na vijesti, rubrike koje su posložene prema tematici i gradski vodiči. U posebne portale spadaju obrazovni

³¹ WWW, Leksikografski zavod Miroslava Krlež, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=66413> (30.3.2022.)

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

i ostali portali prema rubrikama. Uredništvo određenog portala brine se za njegovo uređivanje te je izgledom nalik elektroničkim časopisima.³⁷

Portali se često nalaze pod vodstvom medijskih kuća, a mogu biti i pod vodstvom pružatelja usluga na Internetu. Portali se u najvećoj mjeri financiraju kupnjom ili iznajmljivanjem oglasnog prostora kao i ostalim oblicima oglašavanja putem mreže.³⁸

3.1. Portal „hrt.hr“

Hrvatska radio-televizija odnosno HRT javna je ustanova koju je osnovala Republika Hrvatska. U sklopu HRT-a djeluje radiopostaja u Zagrebu, ali i u Splitu, Osijeku, Zadru, Rijeci, Kninu, Puli, Dubrovniku. HRT ima četiri programa i studije po cijeloj Republici Hrvatskoj.

Početak Hrvatske radio-televizije datira u 1926. godinu kad je z počelo emitiranje Radio Zagreba. Radio je započeo s emitiranje 15. svibnja spomenute godine. Emitiranje programa započelo je nacionalnom himnom koju je izveo Krsto Odak. Tadašnji ravnatelj radija Ivo Stern zajedno sa spikericom Boženom Begović obznanio je početak rada Radio Zagreba.³⁹

Godine 1990. mijenja naziv u Radiotelevizija Zagreb, a potom i u Hrvatski radio. Prvih godina emitiranja Radio Zagreb prenosio je raznolike priredbe iz svih gradove Hrvatske. Radio je sudjelovao i u emisiji „Mreže srednjoeuropskih postaja.“⁴⁰

Krajem 20-ih godina i polovicom 30-ih godina prošlog stoljeća radiofonija doživljava pad kao posljedica gospodarske krize. Za vrijeme Banovine Hrvatske radio je promijenio sjedište te se s Trga sv. Marka preselio u Vlašku ulicu. Od 1964. godine rekonstrukcijom radija uvedeno je emitiranje triju programa.⁴¹

Prvi televizijski odašiljač u nekadašnjoj Jugoslaviji krenuo je s radom 15. lipnja 1956. godine. Tadašnji odašiljač emitirao je austrijske i talijanske programe. TV Zagreb s emitiranjem počinje iste godine. U početku se program emitirao samo nedjeljom, a kasnije i srijedom.⁴²

Dvije godine nakon osnutka televizije Zagreb osnovani su studiji u Beogradu i Ljubljani te sve navedeno dovelo

do pridruživanja tih triju postaja u program JRT-a. U Hrvatskoj su se usporedno gradili odašiljači kako bi program bio dostupan u cijeloj Hrvatskoj.⁴³

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ **Hrvatska radio-televizija**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26414> (30.3.2022.)

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

Drugi program počeo je s emitiranjem 1972. godine, 1980-ih godina dolazi do osamostaljenja informativnog programa dok je krajem 80-ih došlo do pokretanja kanala Z3, no emitiranje nije trajalo dugo.⁴⁴

Tijekom Domovinskog rata HRT-u je nanesena materijalna šteta, osim toga mnogi djelatnici HRT-a izgubili su živote. Jedan od programa koji se tad emitirao nosio je naziv „Za slobodu!“ Televizija je u međuvremenu počela emitirati programe pomoću satelita te to predstavlja noviju fazu hrvatskih medija.⁴⁵

Od 1990. godine krenula je HRT-ova transformacija u javni servis. Zahvaljujući demokraciji je došlo je do raznolikosti medija u Hrvatskoj. Osim toga HRT pokreće dva nova programa. Treći program Hrvatske radio-televizije služi emitiranju filmskog i kulturnog sadržaja, a četvrti program emitira informativne emisije.⁴⁶

Na HRT službenoj stranici istaknutobiva kako je misija iste da: „Svojim kvalitetnim, vjerodostojnim i raznolikim programom i uslugama Hrvatska radiotelevizija čuva i promiče europske vrijednosti i temeljna ljudska prava, nacionalne i kulturne vrijednosti te pridonosi stvaranju suvremenoga hrvatskog društva.“⁴⁷

Osim ciljeva navedeni su i misijski ciljevi Hrvatske radio-televizije:

1. stvarati vrijednosti za društvo i pojedinca
2. čuvati, njegovati i promicati nacionalni identitet i kulturu
3. promicati civilno društvo i temelje demokracije
4. poštovati različitosti i poticati toleranciju
5. promicati znanje i obrazovanje
6. sudjelovati u kulturnome obogaćivanju i oslobađanju potencijala
7. promicati povezivanje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan domovine
8. poticati kreativnost i inovativnost
9. poticati poduzetništvo
10. poticati solidarnost i humanost
11. promicati medijsku kulturu i pismenost te sudjelovati u njihovu unaprjeđivanju
12. predstavljati Hrvatsku, njezine pokrajine i građane
13. očuvati i jačati povjerenje javnosti prema javnome medijskom servisu.“⁴⁸

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ **Misija**, hrt.hr, <https://o-nama.hrt.hr/hrt/o-hrt-0-1041> (30.3.2022.)

⁴⁸ Ibid.

Na portalu „hrt.hr“ također piše kako Hrvatska radio-televizija promiče: „ (...) univerzalnost, neovisnost, izvrsnost i inovativnost, raznolikost te odgovornost prema javnosti.“⁴⁹

Prema Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji Hrvatska radiotelevizija mora ispuniti sljedeće dužnosti: „(...)– trajno, istinito, cjelovito, nepristrano i pravodobno informirati javnost o činjenicama, događajima i pojavama u zemlji i inozemstvu od javnog interesa,

– poštivati i poticati pluralizam političkih, religijskih, svjetonazorskih i drugih ideja te omogućiti javnosti da bude upoznata s tim idejama; HRT ne smije u svojim programima zastupati stajališta ili interese pojedine političke stranke, kao ni bilo koja druga pojedinačna politička, religijska, svjetonazorska i druga stajališta ili interese,

– nepristrano obrađivati politička, gospodarska, socijalna, religijska, zdravstvena, kulturna, obrazovna, znanstvena, ekološka i druga pitanja, omogućujući ravnopravno sučeljavanje stajališta različitih izvora,

– u stvaralačkim procesima uvažavati kriterije izvrsnosti, stručnosti, kulturne vrijednosti i profesionalne kompetentnosti u smislu dosegnutih nacionalnih i europskih standarda, poticati medijsko-stvaralačku inovativnost i inventivnost te jamčiti angažman najboljih kreativnih stvaratelja, stručnjaka i autora,

– prije objavljivanja provjeriti izvor i sadržaj informacija, u skladu s priznatim profesionalnim standardima neovisnog novinarstva,

– odjeljivati informacije i komentare te jasno označavati komentare kao osobno mišljenje autora.

(2) U programima HRT-a moraju se poštivati najviša stručna mjerila i etička načela te profesionalno priznati standardi neovisnog novinarstva.“⁵⁰

Danas HRT također posjeduje i portal hrt.hr na kojem objavljuje vijesti iz zemlje i svijeta.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ **Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji**, „Narodne novine“, 2010., br. 3515, 8.12.2010., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_137_3515.html (30.3.2022.)

Slika 1. Izgled zaglavlja portala „hrt.hr“

Izvor: hrt.hr, <https://www.hrt.hr/> (30.3.2022.)

Slika prikazuje izgled HRT portala. Na portalu postoji šest osnovnih kategorija, a to su vijesti, sport, magazin, meteo, raspored, radio, HRT.

Slika 2. Primjer potkategorija

Izvor: hrt.hr, <https://www.hrt.hr/> (30.3.2022.)

Kategorija vijest obiluje novostima iz Hrvatske, svijeta, gospodarstva, Europske unije i manjina.

U rubrici sport nalaze se vijesti iz hrvatskog te međunarodnog nogometa, košarke, rukometa, tenisa i ostalih sportova kao što je primjerice atletika.

Magazin se dijeli na kategorije zdravlje, kultura, zabava, mladi, znanosti, priče iz Hrvatske, zanimljivosti i komune.

Sljedeća kategorija je meteo čije su potkategorije vrijeme, pomorska, biometeo, agrometeo, promet, meteoprometna, meteokutak te ostale potkategorije vezane uz vremenske uvjete. U kategoriji raspored nalazi se vrijeme emitiranje emisija.

Kategorija radio omogućuje slušanje radijskih stanica koji se nalaze pod HRT-om.

Zadnja kategorija nosi naziv HRT.

U kategoriji „HRT“ nalaze se još potkategorije HRT prikazuje, Orkestri / Zbor, HRT na zahtjev, HRTi, Teletekst, Neovisni proizvođači audiovizualnih djela, Glas Hrvatske, O HRT-u, Javni oglas. Osim toga, postoji rubrika u kojoj se izdvajaju najvažnije vijesti tog dana.

Slika 3. Primjer rubrike „Najnovije“

I Najnovije Najčitanije

prije ISKORISTITE SVOJE DEMOKRATSKO PRAVO
1 min **Priopćenje MVEP-a povodom općih izbora u Republici Srbiji**

prije "DUGOTRAJAN PROCES"
7 min **Rusija neće zahtijevati hitan prijelaz na plaćanje plina u rubljima**

prije ŽELI JOŠ IGRATI
8 min **Ibrahimović: Nadam se da ću još igrati za Švedsku**

prije RUS ZAPOVIJEDA ISS-OM
9 min **Američki astronaut i ruski kozmonauti sletjeli na Zemlju nakon napuštanja ISS-a**

Izvor: hrt.hr, <https://www.hrt.hr/> (30.3.2022.)

Slika broj tri prikazuje najnovije vijesti koje su se dogodile u Hrvatskoj, ali i svijetu. Pokraj gore navedene rubrike nalazi se rubrika u kojoj se nalaze najčitanije vijesti koje su najčešće iz različitih rubrika ovisno o prevladavajućoj tematici.

Slika 4. Hrvatska radiotelevizija

HRT Hrvatska radiotelevizija

Autorska prava - HRT © Hrvatska radiotelevizija.
Sva prava pridržana.
hrt.hr nije odgovoran za sadržaje eksternih izvora

O HRT-u
Organizacija
Kontakti
Pravo na pristup informacijama
Povjerenik za korisnike
Zaštita privatnosti

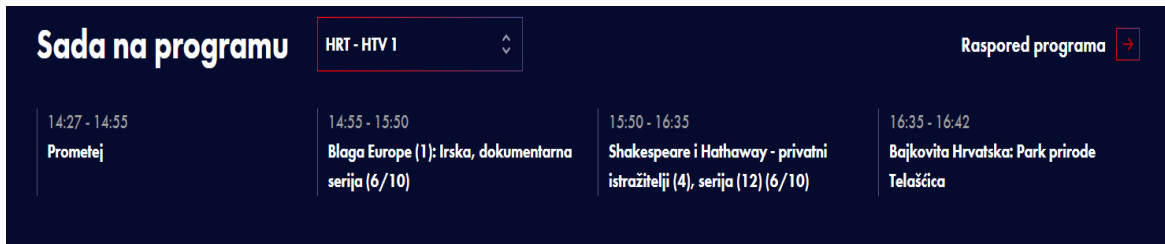
Pristojba
Prodaja
Nabava HRT-a
Zaposlenja
Natječaji i uvjeti suradnje
Dokumenti, zakoni, pravila

Javni oglas
EBU
Cjenici
Sateliti i odašiljači
Mobilne aplikacije
RSS

Izvor: hrt.hr, <https://www.hrt.hr/> (30.3.2022.)

Slika 4. prikazuje podnožje portala hrt.hr. U podnožju mogu se pronaći sve važnije informacije o HRT-u, zakonske obveze i prava, mobilnu aplikaciju, RSS rubriku u kojoj se nalaze podrubrike vijesti, sport, magazin, HRT prikazuje i informacije o HRT orkestrima i zboru. Podrubrike se pak dalje kategoriziraju prema određenim kriterijima prema geografskom položaju ili sportskim aktivnostima.

Primjer rubrike „Sada na programu“

Izvor: hrt.hr, <https://www.hrt.hr/> (30.3.2022.)

Peta slika prikazuje program koji se emitira na svim kanalima Hrvatske radio-televizije. Sljedeća mogućnost je pregled rasporeda programa po datumima za televizijske, ali i za radio programe. Programi se mogu pregledati najviše mjesec dana unaprijed.

HRT se može pohvaliti i dvama međunarodnim programima koji su dostupni za iseljenike u čitavoj Europi. Dok se u svijetu program može pratiti preko usluge HRTi.⁵¹

HRT također ima tri orkestra i vlastiti zbor. Prvi orkestar naziva Simfonijski promovira kulturne sadržaje Republike Hrvatske po svijetu. S druge strane Jazz orkestar funkcionira preko šezdeset godina. Treći orkestar je Tamburaški te je ulogom sličan Simfonijskom orkestru. Zbor Hrvatske radio-televizije zagovara očuvanje glazbe u RH. Nadalje, HRT je od 1950. godine član Europske unije radiotelevizije.⁵²

Na stranici također postoji kategorija „organizacija“ koja se potom dijeli na glavnog ravnatelja te ravnateljstvo Hrvatske radiotelevizije podijeljeno po jedinicama program, tehnologija, produkcija, poslovanje i podrška upravljanju. Naveden je i nadzorni odbor kojeg sačinjava pet članova kao i komunikacije čiji je cilj komuniciranje s ljudima koji koriste HRT.⁵³

Potom i programsko vijeće koje je sastavljeno od jedanaest članova. Devet imenuje Sabor Republike Hrvatske. Obveza Programskog vijeća je zaštititi interes zajednice izvršavajući i unaprjeđujući program.

3.2. Portal „jutarnji.hr“

Jutarnji list izlazio je kao dnevnik od veljače 1912. godine sve do travnja 1941. godine. Tijekom Prvog svjetskog rata izlazio je i u popodnevnim terminima. Jutarnji list izlazio je u

⁵¹ O HRT-u, hrt.hr, <https://o-nama.hrt.hr/hrt/o-hrt-u-774> (30.3.2022.)

⁵² Ibid.

⁵³ Tko je tko na HRT-u, hrt.hr, <https://o-nama.hrt.hr/organizacija/tko-je-tko-na-hrt-u-3673> (30.3.2022.)

samom početku pod izdavaštvom tiskare Granitza, Ignjata, a kasnije ga je preuzeo Tipografija grafičko-nakladnički zavod.⁵⁴

Prvi urednik Jutarnjeg lista bio je Prosenik, Viktor. Svoju slavu dosegnuo je između dva svjetska rata dok je bio među uglednijim dnevnicima koji su u to doba izlazili u Zagrebu. Eugen Demeterović smatra se istaknutim urednikom kako je uveo nove rubrike te ujedno time modernizirao list. Drugi urednik koji se također istaknuo bio je Josip Horvat. Njegova zasluga je vraćanje ozbiljnosti listu. U to doba su s listom surađivala mnoga poznata lica hrvatske književne scene.⁵⁵

Istoimeni dnevnik izlazio je u Zagrebu od travnja 1998. godine, a vlasnik je bio Europapress holding. Nedugo nakon početka izlaženja list je nakladom postao jedan od najpoznatijih u Hrvatskoj. Wruss, Tomislav prvi je uređivao spomenuti dnevnik te je dnevnik nakon njega imao još tri glavna urednika.⁵⁶

Početkom 1998. godine dizajniran je novi izgled budućeg lista čiji je prvi broj rasprodan. No, već na ljeto iste godine ponovno je porasla prodaja Jutarnjeg lista. Novinarka Orlanda Obad zaslužna je za prepoznavanje Jutarnjeg lista kao jednog od najvažnijeg političkog lista u Republici Hrvatskoj. Obad je došla do saznanja kako je obitelj prvog hrvatskog predsjednika lažirala imovinsko stanje.⁵⁷

Došlo je do promjene medijskog te političkog okruženja. Mediji su počeli sa samostalnim djelovanjem. Osim toga, novine su se počele baviti i ostalim tematikama.⁵⁸

Jutarnji list postao je vodeći tiskani medij zahvaljujući izlasku nedjeljnog broja novina te su započeli s prodajom knjiga na kioscima.⁵⁹

S druge strane, Jutarnji je u potpunosti zanemario portal. Naime, s radom portala počelo se tek 2005. godine.⁶⁰

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja provela je ispitivanje u kojem se nastojalo vidjeti stanje tržišta tiska unutar Republike Hrvatske. Istraživanje je provedeno 2020. godine, u kojem su sudjelovali poduzetnici, nakladnici novina i distributeri tiska. Prema nakladi Jutarnji list smjestio se na treće mjesto. Udio na tržištu iznosio je deset do dvadeset posto te je u komparaciji

⁵⁴ **Jutarnji list**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29627> (30.3.2022.)

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ BUTKOVIĆ, D.: **Jutarnji list: kako je sve stvarno počelo...**, Jutarnji list, <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/jutarnji-list-kako-je-sve-stvarno-pocelo...-1534821> (30.3.2022.)

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

s prethodnom godinom uočen pad naklade. Hanza Media Grupa pod čijim vlasništvom se nalazi list također je bio u padu tržišnog udjela.⁶¹

Jutarnji list se tijekom godina rada susreo i s problemima. Naime, 1. travnja 2008. godine Jutarnji list objavio je tekst koji je glasio: „Gotovina je na Tenerifeu uhićen u društvu prekrasne žene.“⁶² Aludiralo se kako je supruga nekadašnjeg generala Gotovine naredila njegovo uhićenje dok je bježao s drugom ženom.

Iznoseći klevetu tadašnji nakladnik Jutarnjeg lista Europapress holding isplatio je 100.000 kuna kao odštetu Dunji Zloić-Gotovini jer su tim tekstom povrijedili njezino dostojanstvo i ugled.⁶³ Sljedeći problem s kojim se Jutarnji list susreo bilo je iznošenje neistinitih članaka o hrvatskom pjevaču Thompsonu. Dva novinara spomenutog lista objavili su 2012. godine kako je Thompson utajio porez te je također uzeo svotu od 500.000 eura. Pjevač ih je tužio zbog klevete, no u međuvremenu je obustavio tužbu.⁶⁴

Još jedna afera potresla je Jutarnji list. List je 12. prosinca 2013. godine objavio tekst u kojem je pisalo kako je Lukačin, Barbara iznijela tvrdnju o tome da je umjetnička zbirka njezinog bratića i biskupa Đure Kokše završila kod Crkve. Iznijela je također kako biskup nije namijenio zbirku Zagrebačkoj nadbiskupiji. Međutim, ispostavilo se kako je riječ o lažnoj tvrdnji što je potvrđeno dostavom izjave biskupa Kokše u kojoj stoji kako je zbirka ostavljena Crkvi kao i ostale osobne stvari.⁶⁵

Jutarnji list objavio je i lažni intervju s takozvanim tadašnjim premijerom RH Ivom Sanaderom, no intervjuiran je Viktor Zahtila koji se predstavio kao premijer. Agencija Reuters pisala je o tom članku tvrdeći kako se tim činom list osramotio. Ostali regionalni, ali i svjetski mediji ocijenili su kako je riječ o velikom skandalu s obzirom da se radilo o jednom od poznatijih hrvatskih medija.⁶⁶

⁶¹ Na tržištu tiska i dalje prisutan višegodišnji jače izražen trend pada prodanih naklada, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, <https://www.aztn.hr/na-trzistu-tiska-i-dalje-prisutan-visegodisnji-jace-izrazen-trend-pada-prodanih-naklada/> (30.3.2022.)

⁶² Kleveta: Dunji Gotovini 100 tisuća kuna od EPH-a, Glas Istre, <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/kleveta-dunji-gotovini-100-tisuca-kuna-od-eph-a-384888> (30.3.2022.)

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Thompson porazio Jutarnji: Novinari se ispričali Perkoviću zbog lažnog pisanja 500 tisuća eura!, Portal Oko, <https://web.archive.org/web/20130615013852/http://www.dnevno.hr/info/88999-thompson-porazio-jutarnji-novinari-se-ispricali-perkovicu-zbog-laznog-pisanja-500-tisuca-eura.html> (30.3.2022.)

⁶⁵ Tiskovni ured Zagrebačke nadbiskupije reagirao na neistine Jutarnjeg lista, bitno.net, <http://www.bitno.net/vijesti/tiskovni-ured-zagrebake-nadbiskupije-reagirao-na-neistine-jutarnjeg-lista/> (30.3.2022.)

⁶⁶ O lažnom Sanaderu izvjestili brojni svjetski mediji, Nacional, <https://web.archive.org/web/20131029191912/http://www.nacional.hr/clanak/42708/o-laznom-sanaderu-izvjestili-brojni-svjetski-mediji> (30.3.2022.)

Slika 5. Izgled portala Jutarnjeg lista

Izvor: jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/> (30.3.2022.)

Slika prikazuje izgled portala „jutarnji.hr“. Vidljivo je postojanje osam osnovnih rubrika koje se potom dijele na podrubrike.

Rubrika „Vijesti“ dijeli se na „Hrvatska“, „Svijet“, „Crna kronika“, „Zagreb“, „Kolumnisti“ i „Rat u Ukrajini“.

Rubrika „Sport“ podijeljena je na „hnl“, „nogomet“, „košarka“, „rukomet“, „tenis“, „ostali sportovi“.

U rubrici j2 nalaze se daljnje podrubrike „tehnologija“, „zdravlje“, „seks i veze“, „znanost“, „putovanja“, „životne priče“, „poduzetnički savjetnik“, „gaming“.

Sljedeća rubrika „Kultura“ podijeljena je na „film i televizija“, „art“, „književnost“, „glazba“, „kazalište“.

Rubrika „Novac“ obuhvaća „aktualno“, „rasprave i rješenja“ te ostale rubrike.

„Scena“ je rubrika koja se bavi domaćim, stranim zvijezdama i realityjem, dok se u rubrici „Video“ mogu pogledati raznoliki videozapisi.⁶⁷

Slika 6. Podnožje „jutarnjeg.hr“

Izvor: [jutarnji.hr](https://www.jutarnji.hr/), <https://www.jutarnji.hr/> (30.3.2022.)

U podnožju stranice nalaze se glavne kategorije portala ispod kojih su izlistane potkategorije istih. Vidljivo je kako na portalu „jutarnji.hr“ postoji šest osnovnih rubrika.

⁶⁷ [jutarnji.hr](https://www.jutarnji.hr/), <https://www.jutarnji.hr/> (30.3.2022.)

Rubrike vijest se dijeli na četiri potkategorije., sport na šest kategorija, j2 na sedam, novac na dvije, kultura na pet i scena na tri potkategorije.

Također na samom dnu portala prikazane su ikone društvenih mreža portala. „Jutarnji.hr“ može se pratiti putem Facebook, Twitter, Instagram i YouTube profila.

Slika 7. Primjer rubrike "jutarnjeg.hr"

Izvor: [jutarnji.hr](https://www.jutarnji.hr/), <https://www.jutarnji.hr/> (30.3.2022.)

Osma slika prikazuje rubriku „najnovije vijesti“.

Portal „jutarnji.hr“ poput portala „hrt.hr“ ima rubriku koja donosi najnovije vijesti iz zemlje i svijeta.

Svrha postojanja ove rubrike je momentalno informiranje korisnika portala o najnovijim događajima.

3.3. Portal „VoxFeminae“

Udruga K-zona pod kojom se nalazi portal „VoxFeminae“ afirmira, informira i educira žene te time nastoji uspostaviti ravnopravno društvo. Također se osvrće i na mlade ljude, ali i na LGBTIQ zajednicu s željom ostvarivanja želja i prava koje pripadnici te zajednice posjeduju.⁶⁸

⁶⁸ Prostor rodne i medijske kulture ‘K-zona’, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/udruga-k-zona/> (31.3.2022.)

Najzastupljenije tematike portala dolaze iz područja umjetnosti, kulture i medija te se osim uspostave ravnopravnog društva i borbe za prava LGBTIQ zajednice, portal bori i za prava žena. K-zona ostvaruje djelotvornost putem tri programske osnove: „Kultura, Media i Demokratizacija.“⁶⁹

K-zona je udruga koja djeluje od 2005. godine iz Zagreba. Riječ je o udruzi koja je član par udruga, neprofitne udruge Klubtura, Operacija grad, HFS, Anna Lindth i AWID. Osim nabrojanih udruga član je i Zadruga za etično financiranje te Brlog pivovare. Spomenuta udruga koristi i usluge Nacionalne zaklade koja se bavi razvojem civilnog društva.⁷⁰

VoxFeminae portal financijski je potpomognut Fondom za poticanje pluralizma i raznovrsnosti e-medija, gradom Zagrebom, Hrvatskim audiovizualnim centrom, Ministarstvom kulture i medija Republike Hrvatske.⁷¹

Udruga je u prošlosti realizirala šest projekata koji se mogu pronaći na portalu VoxFeminae. „Mapping the unseen“ projekt je koji se provodio od u studenom 2019. godine u četiri zemlje. Cilj projekta bilo je diskutiranje o onome što nije izgovoreno ni viđeno putem umjetnosti.⁷²

Drugi projekt bio je „Volontiranje 2.0: Inovativnim volonterskim praksama do kompetencija u adolescentskoj dobi“ koji je napravljen u suradnji sa ženskim učeničkim domom Dora Pejačević. Projekt se provodio u rasponu od dvije godine, a sufinanciran je novcem iz EU fondova i potporom Vlade RH.⁷³

Cilj projekta bio je: „(...) podići kapacitete organizacija za provedbu održivih volonterskih programa, promicati ekološke i humanitarne aktivnosti, vršnjačku edukaciju u učeničkim domovima te povećati kvalitetu života mladih usvajanjem znanja i vještina s područja kulturne i medijske produkcije, ljudskih prava, prevencije ponašanja rizičnih za zdravlje te ih kroz inovativne volonterske prakse osnažiti za aktivnu građansku ulogu.“⁷⁴

Sljedeći projekt „Rodno ravnopravan utjecaj u lokalnim zajednicama“ provodi se od 2014. godine s ciljem poboljšanja djelovanja i vrijednosti žena lokalno, ali i u građanskom sektoru. U sklopu projekta provedeno je ispitivanje u kojem se željelo dobiti odgovor na pitanje zašto muška populacija čini 20% volontera Republike Hrvatske, a ženska populacija preostalih 80%.⁷⁵

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Ibid.

Osim navedenih projekta K-zona je provela još tri projekta. Također provode se i aktivnosti kao što je VoxFeminae Festival.⁷⁶

Neprofitni portal VoxFeminae podržao je vodič „Medijski kodeks- vodič za profesionalno i senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu“ potpisavši u srpnju 2019. godine Sporazum o prihvaćanju tog vodiča. Vodič se bavi nasiljem nad ženama i stvoren je medijskom analizom u kojoj su sudjelovali medijski stručnjaci.⁷⁷

Prema izvještaju o radu portala u 2021. godini portal je posjetilo preko 280.000 ljudi i objavljeno je oko 490 objava, 109 su bili dulje novinarske forme, a ostatak kraće. U 2021. godini portal je ostvario preko 500 tisuća posjeta, a na mjesečnoj razini objave VoxFeminae čitalo je od 35 do 40.000 čitatelja.⁷⁸

Portal sadrži šest osnovnih kategorija: „Vijesti - aktualnosti iz svijeta, regije i Hrvatske koje se tiču kulturnih, političkih, rodnih i feminističkih pitanja; Pravednost – autorski, analitički tekstovi s fokusom na društvena i politička pitanja; Kultura - autorski, analitički tekstovi s fokusom na polje kulture i umjetnosti; Feministyle - lifestyle tekstovi iz rodne i feminističke perspektive, recenzije, osvrti i tekstovi o glazbi i filmu; Strašne žene - predstavljanje dosega žena kroz povijest i danas putem biografskim tekstova; Kalendar događanja – uključuje najave i natječaje koji funkcioniraju kao informacijski servis o svim relevantnim događanjima vezane za tematiku portala u regiji i Hrvatskoj.“⁷⁹

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Portal VoxFeminae potpisao Sporazum o prihvaćanju smjernica Medijskog kodeksa, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/vijesti/portal-voxfeminae-potpisao-sporazum-o-prihvaccanju-smjernica-medijskog-kodeksa/> (31.3.2022.)

⁷⁸ Godišnji izvještaji o radu udruge: za 2021., VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/udrug-a-k-zona/>, p.2. (31.3.2022.)

⁷⁹ Ibid.

Slika 8. VoxFeminae

Izvor: VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/search/voxfeminae%20festival> (31.3.2022.)

Slika daje prikaz rubrika koje nudi portal VoxFeminae.

Postoji šest osnovnih kategorija, informacije o autoricama koje objavljuju sadržaje na portalu, informacije o portalu, informacije o festivalu te informacije o centru koji djeluje pod K-zonom. WWW ili svjetska mreža služi kako bi se pregledali dokumenti putem računala te se smatra novim medijem putem kojeg se komunicira. Jedna od komponenti weba čini web stranica koja sadrži razne elemente. S druge strane postoji i web portal koji se dijeli na opće i specijalizirane portale.

Jedan od portala je „hrt.hr“. Riječ je o portalu Hrvatske radio-televizije čiji se nastanak povezuje s nastankom Radio Zagreba. HRT se mijenjao tijekom vremena.

Razvojem tehnologije HRT otvara vlastiti portal na kojem se nalaze informacije iz Republike Hrvatske i cijelog svijeta. Informacije su podijeljene po rubrikama čija se podjela dalje može dijeliti na podrubrike.

Sljedeći portal je portal Jutarnjeg lista „jutarnji.hr“. Jutarnji list djeluje od prošlog stoljeća. Jutarnji list se prilikom vlastitog rada susreo s nekoliko afera.

Portal „jutarnji.hr“ sadržava osam osnovnih kategorija koji se dijele na potkategorije. Na portalu se mogu naći najnovije informacije.

Neprofitni portal „VoxFeminae“ portal djeluje pod vlasništvom udruge K-zona koja organizira raznolika događanja i manifestacije te je svrha portala uspostavljanje ravnopravnog društva. Osim žena, obraćaju se i mladima i LGBTIQ zajednici.

Portal „VoxFeminae“ osim šest osnovnih kategorija daje i informacije o autorima koji objavljuju na portalu, informacije vezane uz portal, informacije o festivalima koje organizira udruga K-zona te ostale informacije.

4. POVIJESNI PREGLED POLOŽAJA ŽENA U SVIJETU

U antičkoj Grčkoj žene su se pojavljivale u javnosti isključivo u slučaju obilježavanja vjerskih događaja ili pogreba. U tadašnje doba žene nisu posjedovale nikakva prava osim u Sparti gdje su imali više slobode kretanja.⁸⁰

Za vrijeme antike odvijali su se mnogi ratovi za koje su se muški članovi pripremali, dok su žene ostajale u gradovima te vršile dužnost domaćica. Takav način života doveo je do vjerovanja kako se žena treba pokoriti mužu. Briga o domaćinstvu i ostale zadaće koje su žene obavljale dovele su do spoznaje kako su žene svojim ulogama u privatnim životima ipak utjecale na društveni razvoj.⁸¹

Osim muškaraca koji su imali potpunu slobodu kretanja, robinje i siromašnije žene izlazile su u svrhu obavljanja poslova. Siromašne žene kretale su se tržnicom gdje su prodavale ili su pak bile dojičje.⁸²

U to doba kazalište prikazivalo je probleme s kojim se suočavalo tadašnje društvo. Grčki tragični pjesnik Euripid u svom djelu Medeja uvidio je nejednak položaj muškarca i žene, dok je atenski državnik i vojskovođa Periklo shvatio da je status majke od iznimnog značaja za status građanina tadašnje Atene.⁸³

Građanke Atene izlazile su iz domova u pratnji muškaraca, no u slučaju pohađanja svečanih događanja i predstava, smjele su same napustiti dom. Kao što je spomenuto, ženina uloga bila je briga o domu, no upravo zahvaljujući ulozi žene uspostavljena demokracija u Ateni.⁸⁴

U ranim rimskim zakonima žene su predstavljene djetetom koje se podređuje muškom spolu. Od početaka Rima kao države isključivo su se muškarci mogli baviti vojnim i političkim poslovima.⁸⁵

Romulov ustav opisuje kako je građanstvo obvezno sudjelovati u odgoju muške djece te samo prvorodne ženske djece. Također, obitelji su uskraćivali novac za odgajanje ženske djece kojim se i uskratilo pravo na obrazovanje te jedino nametnuto rješenje bila njihova udaja.⁸⁶

Kasni srednji vijek označio je poneke promjene. U tom razdoblju ženama je dano više slobode kretanja. Osim toga žene su obavljale i poslove kao što su izrada ukrasnih predmeta. U

⁸⁰ BEREŠ, M.: **Položaj žena u antičkoj Grčkoj**, Essehst, 2016., 8, p.16., 2016., <https://hrcak.srce.hr/190414> (27.4.2022.)

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid. p.17.

⁸³ Ibid. pp.17.-18.

⁸⁴ Ibid. p.18

⁸⁵ VRCELJ, S.: **Kome još (ne)treba feministička pedagogija?!**, Hrvatsko futurološko društvo, Rijeka, 2011., pp.2-3.

⁸⁶ Ibid.

pojedininim državama otišlo se korak dalje. Naime, u Kataloniji je žena obavljala dužnost članice suda, u Londonu su postajale liječnice.⁸⁷

Unatoč pomacima, žene su se i dalje suočavale sa raznim zabranama kao što je bila zabrana kralja Francuske Karla VIII. koji je u 15. stoljeću zabranio ženama da se bave medicinskim radom.⁸⁸

Nadalje, renesansno poimanje žene crpi korijenje iz Biblije. Opravdanje za podređenost žene pronalazi se u istočnom grijehu koji je počinila Eva.⁸⁹

Osim Biblije, podređenost je opravdavana Aristotelovim tumačenjima fiziologije. Nadalje, teolozi muškarcu pripisuju racionalnost, aktivnost, toplinu te još pojedine karakteristike, a ženama suprotne karakteristike.⁹⁰

U renesansi dolazi do promjene stava o ženama zahvaljujući promjenama u medicini u kojoj je novina analiziranje ljudskih tijela. Dolazi do promjena i u slikarstvu. U književnosti su ženama namjenjivali knjige i ostala književna djela što je predstavljalo zavođenja žena.⁹¹

U prošlosti su ljudi stvorili mišljenje kako je ženino mjesto u kući te njezina jedina zadaća jest odgoj djece. Naime, ženina uloga bila je moralno odgojiti djecu te im biti i otac i majka.⁹²

Osim toga vladala je zabrana pojavljivanja žena u društvu, a nisu se smjele baviti ni politikom. Međutim, neke žene imale su želju baviti se politikom, pa su te žene najčešće nazivali muškarački nastrojenima.⁹³

Žene su vrlo često bile predmet ismijavanja te su mnogo puta bile ponižene. Nekoć su ženama roditelji birali životne partnere. Između ostalog, žene su sakrivala tijelo neovisno o vjerskoj opredijeljenosti. Nacisti su smatrali kako žena ima zadaće roditi djecu, odgojiti ih te pri tome voditi brigu o kućanstvu.⁹⁴

Položaj žena znatno se poboljšao nakon Prvog svjetskog rata. Žene su tada ostvarile pravo glasa. To je ostvareno zahvaljujući tome što su se muškarci nalazili na bojištima pa su žene obavljale muške poslove što je promijenilo pogled muškaraca na žene. Žene su ponajprije ostvarile pravo glasa 1893. godine u Novom Zelandu. U Hrvatskoj je to ostvareno dobile 1945. godine.⁹⁵

⁸⁷ Ibid. p. 3. prema: VALKOVIĆ, M.: **Uloga žene u javnom životu evropske civilizacije**, Bogoslovska smotra, LX, 1990., 3-4, pp. 192-208

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ BANIĆ-PAJNIC, E.: **Žena u renesansnoj filozofiji**, Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine, 30., 2004., 1-2 (59-60), pp. 71-72, <https://hrcak.srce.hr/68476> (27.4.2022.)

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Ibid. p. 81

⁹² JAGIĆ, S: **Položaj žena kroz povijest**, Hrvatski povijesni portal, <http://povijest.net/2018/?p=1481> (27.4.2022.)

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid.

Predindustrijsko doba u Europi te Americi dovelo je do podjele poslova na ženske i muške. Žene su stoga obavljale lakše poslove kao što su kućanski dok su muškarci radili u poljima. Istodobno se smatralo kako je majčinstvo najbitnija ženina uloga.⁹⁶

U Engleskoj je postojalo pravo koje je odredilo kako žena koja nije vjenčana ne može posjedovati nikakvu nekretninu.⁹⁷

Pored toga, žene koje su bile udane odricale su se vlastitog prezimena te nisu imale pravo upravljanja vlastitom imovinom. Žene su bile pod kontrolom muževa te nisu posjedovale vlastiti identitet, već ih se definiralo preko muževa.⁹⁸

Francuske žene ostvarile su pravo skrbi nad djecom tek 1907. godine. U Engleskoj je postojao zakon koji bi okrivljavao muževe za zločine koje su napravile supruge.⁹⁹

Postoje žene koje su vlastitim djelovanjem pridonijele shvaćanju važnosti uloga žena.

U Krimskom ratu svojim djelovanjem istaknula se Florence Nightingale, koja se u to vrijeme bavila njegom bolesnih ljudi zahvaljujući čemu je postala poznata. Također je svojim radom dovela do poimanja važnosti osnutka organizacije koja bi svojim djelovanjem pomogla potrebitima poput siromaha i bolesnika.¹⁰⁰

Osim Florence Nightingale i Marie Curie pridonijela je shvaćanju važnosti žena. Riječ je o prvoj ženi dobitnici višestrukih Nobelovih nagrada u području fizike.¹⁰¹

U Hrvatskoj se također istaknulo nekolicina žena koje su pridonijele pravima žena. Ivana Brlić-Mažuranić te Marija Jurić Zagorka dokazale su kako žene mogu vršiti dužnosti poput književnica ili novinarki unatoč ismijavanju društva.¹⁰²

Ivana Brlić-Mažuranić književnica koja je najčešće pisala romane za djecu. Njezina važnost očituje se u činjenici kako je bila prvi ženski član Akademije Znanosti i Umjetnosti tadašnje Jugoslavije koja ju je više puta predložila za Nobelovu nagradu.¹⁰³

Marija Jurić Zagorka bila je književnica te novinarka. Riječ je o anonimnoj urednici časopisa „Obzor“ i osnivačici prvog ženskog list u Hrvatskoj „Ženski list“. Osim tog lista pokrenula je i drugi list naziva „Hrvatica“. Karijeru započinje člankom u časopisu Obzor.¹⁰⁴

⁹⁶ VRCELJ, S.: op.cit., p.4

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ JAGIĆ, S: op.cit.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

Veliku ulogu u borbi za jednakost odigrale su sufražetkinje. Sufražetkinjama su se nazivale pripadnice pokreta koje su se zalagale za to da žene dobiju pravo glasa. Sufražetkinje djeluju u 19. i 20. stoljeću i to posebice u Velikoj Britaniji. U želji dobivanja prava glasa izlazile su na ulice na kojima su izvodile demonstracije.¹⁰⁵

Osim demonstracija, često su se koristile agresivnim mjerama poput razbijanja stakla na prozorima, postavljanjem raznih bombi. Tijekom uhićenja odbijale su uzimati hranu, stoga ih je vlast hranila prisilno.¹⁰⁶

Četvrti val feminizma započeo je 2010- tih godina zahvaljujući razvoju novijih oblika digitalnih tehnologija. Došlo je do pojave feministkinja koje pišu blogove, objavljuju po forumima kao i pojavi raznolikih kampanja koji su plasirani putem društvenih mreža.¹⁰⁷

Osim toga javlja se i „celebrity“ feminizam koji kao cilj ne mora imati angažiranost kao ni želju za promjenama. Mnoge slavne osobe poslužile su se ovim tipom feminizma kako bi ostvarile vlastite prihode. Ovaj val feminizma može se nazvati „postfeminističkim poduzetništvom“ odnosno riječ je o metodi kojom se služe slavne osobe kako bi se promovirale na način da nude potrošačima okvir po kojem će se povezati s njima.¹⁰⁸

Feministice ovog vala nastavljaju promicati ono što su promovale feministice drugog vala odnosno promiču misao kako žena može raditi sa svojom seksualnošću što poželi te kako nije riječ o njenoj slabosti ni krhkosti već o njenoj snazi.¹⁰⁹

Za vrijeme trajanja Drugog svjetskog rata žene su služile vojsku poput muškaraca te su time dokazale da su sposobne obavljati i poslove koji se smatraju muškim. Osim odlaska u vojsku, žene su radile i u proizvodnji. Poslije Drugog svjetskog rata došlo je do porasta nataliteta. Stanovnici Amerike osnivali su obitelji kao zaklon od svijeta u kojem su vladali ratovi. Amerikanci su žene koje su se nalazile u raznim emisijama, reklamama te filmovima smatrali domaćicama kojima je cilj obavljati kućanske poslove i briga o djeci. S druge strane očeve su smatrali osobama koji odlaze od kuće rano ujutro, a vraćaju se kasno navečer, a kući obavljaju poslove košnje.¹¹⁰

Kako financijska situacija nije odgovarala snovima mnogih obitelji srednje klase, žene su dobile želju za radom na poslovima čije je radno vrijeme od devet do pet. Žene nisu više

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ GAJGER, L., CAR, V.: **Prikaz emancipirane žene 21. stoljeća u reklamama za parfem**, Medijske studije, vol. 11, 22, 2020, p. 105., <https://hrcak.srce.hr/253382> prema: RIVES, N.: **Postfeminism(s) and the Arrival of the Fourth Wave**, Palgrave Macmillan, Cheltenham (27.4.2022.)

¹⁰⁸ GAJGER, L., CAR, V.: op.cit.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ **Women and Work After World War II**, WGBH Educational Foundation, <https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/tupperware-work/> (27.4.2022.)

htjele raditi isključivo u tvornicama, kao prodavačice ili na ostalim poslovima koje su obavljale dotad.¹¹¹

Jedna od tadašnjih firmi, Tupperware omogućila je ženama obavljanje prodaje iz vlastitih domova po fleksibilnom radnom vremenu. Žene su trebale prodavati kućanske zabave te su zauzvrat donosile prihode u obitelj.¹¹²

Za vrijeme predislamske Arabije status žena bio je loš. Prema njima se ophodilo kao prema imovini. Žene su također bile ratni plijen te su bez muškaraca imale vrlo male šanse za preživljavanje. U plemenskim zajednicama žene se cijenilo zbog rađanja potomaka, no zbog fizičke građe smatrane su manje važnim bićima. Čest slučaj bio je ubojstvo tek novorođene ženske djece. Nastanak Islama označio je kraj ubojstvima ženske djece. Žene su dobile pravo na rastavu braka, upravljanje vlastitom imovinom.¹¹³ Za vrijeme srednjovjekovnog islama žene su postale podređene. Žene više nisu sudjelovale u javnim religijskim aktivnostima, već su to obavljale u domovima, a zabranjeno im je i pohoditi hodočašća. U ranoj islamskoj zajednici vidljiv je veliki doprinos žena. Posebno se istaknulo djelovanje žena u Medini kad su nazočile formiranju stava prema odnosu među spolovima.¹¹⁴

U suvremenom dobu muškarci negiraju prava žena na nasljedstvo ili rastavu braka. Pripadnice Islama koje žive u plemenima moraju čuvati djevičanstvo do prve bračne noći. Pojedina plemena izjednačuju socijalni odnos muškarca i žene iz zasebnih obitelji sa seksualnim kontaktom.¹¹⁵

U postmodernom društvu vodi se diskusija oko hidžaba. Naime, hidžab je muslimankama postao simbol kršenja prava žena i ponižavanja. S druge strane, na zapadu se vjeruje kako je upravo odijevanje najveći problem kod muslimanki. Muslimanke također nose hidžab kao simbol otpora seksualizacije žena na zapadu. Pripadnici Islama objašnjavaju kako se hidžab ne nosi kako bi negirao ženstvenost te ljepotu žene, već u svrhu poštovanja moralnih načela njihove vjere.¹¹⁶

Žene u Islamu počele su preispitivati vlastite uloge u 19.stoljeću. Temelji feminizma islama nalaze se u djelovanjima Muhamedovih mnogobrojnih supruge. U moderno doba feminizam u islamskoj zajednici fokus stavlja na utemeljene u međunarodnim institucijama. Nadalje,

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

¹¹³ BRUNOVIĆ, K.: **Položaj žena u islamu: suodnos kulture i religije**, Filozofska istraživanja, Zagreb, 37, 4, 2017., p., 764., <https://hrcak.srce.hr/199383> (27.4.2022.)

¹¹⁴ Ibid., p. 766.

¹¹⁵ Ibid., p.770.

¹¹⁶ Ibid., pp. 773-774.

Španjolska organizira susrete koji se bave islamskim feminizmom. Naravno, treba spomenuti rad lokalnih zajednica i pokreta koji se suprotstavljaju dominaciji muškaraca. Islamski feminizam promiče se u većoj mjeri u zapadnim zemljama. U islamskim zemljama postoji sekularistički feminizam kojem je cilj osloboditi muslimanke od svih restrikcija, te islamski kojem je cilj poboljšati položaj islamskih žena u skladu s njihovim načelima.¹¹⁷

Članak pet Zakona o ravnopravnosti spolova za spolnu jednakost kaže sljedeće: „(...)znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.“¹¹⁸

Članak šesti Zakona o ravnopravnosti spolova o diskriminaciji spolova kaže:

„(1) Diskriminacija na temelju spola (u daljnjem tekstu: diskriminacija) predstavlja svako normativno ili stvarno, izravno ili neizravno razlikovanje, isključivanje ili ograničenje temeljeno na spolu kojim se otežava ili negira ravnopravno priznanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava muškaraca i žena u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života.

(2) Zabranjuje se diskriminacija na temelju bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije.

(3) Poticanje druge osobe na diskriminaciju smatra se diskriminacijom u smislu ovoga Zakona.“¹¹⁹

Isti zakon propisuje da je zabranjena diskriminacija prilikom zaposlenja u oba sektora s obzirom na: „1. uvjete za zapošljavanje, samozapošljavanje ili obavljanje zanimanja, uključujući kriterije i uvjete za izbor kandidata za radna mjesta, u bilo kojoj grani djelatnosti i na svim razinama profesionalne hijerarhije,

2. napredovanje na poslu,

3. pristup svim vrstama i stupnjevima školovanja, profesionalne orijentacije, stručnog usavršavanja i osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije,

4. uvjete zaposlenja i rada, sva prava iz rada i na temelju rada, uključujući jednakost plaća,

5. članstvo i djelovanje u udrugama radnika ili poslodavaca ili u bilo kojoj drugoj profesionalnoj organizaciji, uključujući povlastice koje proizlaze iz tog članstva.

(2) Prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem radnika u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.“¹²⁰

¹¹⁷ Ibid., pp. 774-775.

¹¹⁸ **Zakon o ravnopravnosti spolova**, „Narodne novine“, 2003., br. 1585, 22.7.2003., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_116_1585.html (27.4.2022.)

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

Žene su bile u podređenom statusu od antike pa sve do prvog svjetskog rata. Smatralo se kako je uloga žena rađanje, briga djece i briga o kućanstvu. Žene su vrlo malo sudjelovale u društvenom životu te su se morale prekriti prilikom izlaska u javnost. Također, žene nisu imale slobodu biranja bračnog partnera.

Žene poput Florence Nightingale ili Marie Curie vlastitim djelovanjem doprinijele su shvaćanju važnosti uloge žena. U Hrvatskoj su tu ulogu odigrale Ivana Brlić-Mažuranić i Marija Jurić Zagorka. Sufražetkinje su vlastitim djelovanjem dovele do toga da žene dobiju pravo glasa.

5. ŽENSKI POKRETI U EUROPI I SVIJETU

5.1. Ženski pokreti u svijetu

U ovom poglavlju prikazan je povijesni prikaz ženskih pokreta u Europi i svijetu i njihov odjek na Hrvatsku. Ponajprije će se dati definicija feminizma kao i ženskih pokreta.

Feminizam je interdisciplinarni pristup koji se bavi pitanjem jednakosti. Temelje pronalazi u rodu, rodnom identitetu, iskazivanju, spolnosti, seksualnosti te kako se gleda na spomenute termine putem društvene teorije te političkog aktivizma. Cilj feminističke teorije je ispitati nejednakost između roda, spola, klase i seksualne opredijeljenosti. Zadatak feministica je vršiti promjene u svim područjima u kojima je vidljiva nejednakost.¹²¹

Znanstvenici se slažu kako teorijski postoje četiri tipa feminizma, no uz četiri osnovna tipa postoje još mnoge varijacije kao što je eko feminizam, crni feminizam. U radu će se opisati četiri osnovna tipa. Prvi je radikalni feminizam. Ovu podkategoriju feminizma povezuje se uz drugi val feminizma. Radikalni feminizam promicao se od 60-tih do 80-tih godina prošlog stoljeća u Americi, ali i Europi. Cilj je bio srušiti patrijarhat te time osloboditi žene od uloge domaćica. Promicateljice ove vrste feminizma bile su Simone de Beauvoir, Laura Mulvey i Ti-Grace Atkinson. Sljedeća vrsta je socijalistički odnosno marksistički feminizam koji se temelji na marksističkoj teoriji. Feministice ovog vala vjerovala su u uništenje kapitalističkog društva kako bi oslobodile žene od neplaćenog rada. O ovom feminizmu u svojim djelima razmišljale su Angela Davis, Charlotte Perkins Gilman i Claudia Jones. Kulturni feminizam susprotstavlja se radikalnom feminizmu. U kulturnom feminizmu slavile su se žene. Primjerice majčinstvo je smatrano ljepotom ženskog tijela. U ovoj podkategoriji feminizma istaknula se Brooke Williams. Sljedeća podkategorija je liberalni feminizam nastao iz najranijeg oblika feminizma prvog vala. Fokus je stavljen na prava žena i jednakost muškarca i žene. U liberalnom feminizmu istaknula se Mary Wollstonecraft.¹²²

Hrvatska enciklopedija definira ženske pokrete kao pokrete koje se događaju unutar društva s ciljem stvaranja jednakosti između žena i muškaraca kao i ukidanjem diskriminacija s kojim se žene svakodnevno susreću u vlastitom okruženju.¹²³

¹²¹ DAY, L.: *What Is Feminism?*, *Women & Gender Studies at Eastern Kentucky University*, <https://wgs.eku.edu/what-feminism-0> (2.5.2022.)

¹²² STIFFLER, L.: *What is Feminism?*, Study.com, <https://study.com/learn/lesson/feminism-types-features-liberal-cultural.html> (2.5.2022.)

¹²³ **Ženski pokreti**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=67693> (2.5.2022.)

Ženski pokreti dijele se na tri vala. Prvi val zvao se predfražetski i sufražetski, drugi neofeministički, a treći postmoderni val.¹²⁴

Primarni zadatak feminizma bio je ukinuti diskriminaciju s kojom su se susretale žene. Prvo razdoblje trajalo je od 18. stoljeća sve do 1970-tih godina. Amerika i Velika Britanija zemlje su u kojima su se javili prvi ženski pokreti. Žene su se zauzimale dobivanje razolikih prava, no u predfražetskom valu bile su fokusirane na dobivanje osnovnih prava kao što su obrazovanje, glas te zapošljavanje.¹²⁵

Mary Woostonecraft objavila je djelo „Obrana ženskih prava“ te se zahvaljujući tom djelu smatrala jednom od začetnica modernog feminizma. Mary Woostonecraft uvidjela je kako jest nedostatak znanja s kojim su se žene suočavale uzročnik nejednakog položaja žena u odnosu na muškarce.¹²⁶

Ideje tadašnjeg feminizma usmjerili su na izmjenu patrijarhalne ideologije što je izazvalo stvaranje stereotipa o feministicama te nazivanje istih „ratobornim“.¹²⁷

Druga osoba koja je doprinijela jačanju feminizma bio je John Stuard Mill. Naime, on je napisao esej koji govori o ženama i njihovoj podređenosti te je spomenuti esej bio centralni tekst na kojem se temeljio liberalni feminizam. John Stuard Mill također je uključio ženu u koncept slobodnog čovjeka. Mill je vjerovao kako su radi uskraćenog obrazovanja žene bile ograničene po pitanju intelektualnog razvoja.¹²⁸

Osim Velike Britanije i SAD-a, Europa je dala vlastiti doprinos feminizmu. Vrijeme prvog ženskog pokreta bilo je vrijeme u kojem su se događale tehnološke i društvene promjene. Naime, došlo je do prijelaza iz predindustrijskog u industrijsko društvo. Shodno tome, došlo je do promjena i u znanosti te su se od tog trenutka ideje pokrepljivale znanstvenim dokazima. Sukladno tome, jenjavala su vjerovanja koja je pružala Crkva i tradicija.¹²⁹

Emmeline Pahnkrust predvodila je engleske sufražetkinje boreći se kako bi žene ostvarile pravo glasa izbora za parlament. Sufražetkinje su uglavnom bile članice uglednih i dobrostojećih obitelji. Pahnkrust sa svojim kćerima osnovala je početkom 1900-tih savez sa

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ MIHALJEVIĆ, D.: **Feminizam – što je ostvario?**, Mostariensia, 20, 2016., 1-2, p. 154., <https://hrcak.srce.hr/170904> (2.5.2022.)

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Ibid. pp. 154-155

¹²⁸ Ibid., p. 155.

¹²⁹ Ibid.

ciljem borbe protiv zakona. Članice saveza koristile su radikalne metode borbe stoga su često vandalizirale zgrade ili druge objekte.¹³⁰

Prvi val doprinio je ujedinjenju žena Velike Britanije u želji dobivanja prava glasa. U Sjedinjenim Američkim Državama vladao je rasizam. Sukladno tome, Afroamerikanke nisu imale pravo glasa stoga su potaknute tom odredbom osnovale „Nacionalnu asocijaciju obojenih žena“. Pošto su predvodnice feminizma odlučile koristiti raznolike taktike i s obzirom kako je u to vrijeme bila vladavina rasizma došlo je do slabljenja ovog pokreta.¹³¹

Jedan od bitnijih događaja koji je promijenio način na koje su dotad bile percipirane žene bio je I. svjetski rat. U tom dobu feministkinje iskazuju odanost svojim zemljama. Pošto su muškarci odlazili u rat došlo je do nestašice muške radne snage pa su se stoga žene zapošljavale neovisno o vrsti posla. Upravo su nabrojani događaji doveli do promjene položaja žena.¹³²

U mnogim zemljama žene su dobile pravo glasa između Prvog i Drugog svjetskog rata. Prva europska zemlja koja je krajem 1860-tih ženama omogućila ograničeno pravo glasa bila je Švedska, dok je Novi Zeland uveo prvi pravo glasa početkom 1890-tih. Početkom 1900-tih žene su dobile pravo glasa najprije u Finskoj potom Norveškoj zatim Danskoj. Britanke su dobile pravo glasa 1928. godine. Njemice i žene u SSSR-u dobivaju pravo glasa nakon Britanki dok su u Francuskoj i Italiji dobile poslije II. Svjetskog rata. Posljednja zemlja koja je omogućila ženama pravo glasa bila je Švicarska. Stanovnice Švicarske pravo glasa ostvaruju 1971. godine.¹³³

Prvi val doveo je do izjednačavanja žena s muškarcima i dobivanje prava glasa, ali i prava sudjelovanja u ostalim područjima života.¹³⁴

U modnom svijetu treba spomenuti Coco Chanel koja je novim modnim izričajem, kraćom kosom i nošenjem hlača podarila ženama diljem svijeta neovisnost. Unatoč tome, što su feministkinje postigle pravo glasa i dalje su se suočavale s društvenim normama koji su podložni sporim promjenama.¹³⁵

Nedugo nakon završetka prvog vala uslijedio je drugi val. U drugom valu istaknula se Simone de Beauvoir čija je knjiga naziva „Drugi spol“ proglašena drugim djelom teorije feminizma. Drugi val započeo je oko dvadeset godina nakon što je objavljeno spomenuto djelo.¹³⁶

¹³⁰ Ibid., pp. 155.-156.

¹³¹ Ibid.

¹³² Ibid., pp. 156.-157.

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Ibid. p. 158

Simone de Beauvoir smatrala je kako je koncept žena određen putem socijalnih normi, a socijalne norme određuju muškarci. Simone de Beauvoir smatrala je i kako se djevojkama nametnula pasivnost te pokornost kao karakteristike koje se traže s ciljem kočenja razvitka njihove osobnosti. Takav stav doveo je do mišljenja kako su ženama uskraćene promjene. Sve izrečeno učinilo je Simone de Beauvoir začetnicom modernih teorija koje su se ticale problematizacije spola.¹³⁷

Suprotni spol inspirirao je feministkinje u SAD-u stoga je jedna od njih, Betty Friedan, napisavši knjigu „Ženska mistika“ sredinom 1960-tih godina započela drugi val pokreta. Ovo djelo pružilo je pregled položaja žena u Sjedinjenim Američkim Država nakon Drugog svjetskog rata. Tvrdila je kako je tadašnji položaj žena koje su smatrane isključivo kućanicama, suprugama, majkama krivica tadašnje vlasti i društva u globalu.¹³⁸

Betty Friedan naglasila je kako se feminizam nije isključivo ograničio prema ženskom već i muškom spolu. Nadalje, ulogu žene i majke ocijenila je važnim vrijednostima, no ne i isključivim smislom života jedne žene.¹³⁹

Kate Mille u djelu „Spolna politika“ određuje odnos između muškog i ženskog spola na političkoj osnovi što je dovelo do zgražanja javnosti. Millett zaključuje kako vladajući spol iskazuje nadmoć putem spolne politike te naglašava kako je obitelj rezultat dominantnosti muškaraca, a ne rezultat ljubavi muškarca i žene. Jedino rješenje eliminacije muške nadmoći, prema Millet, bilo je negiranje koncepta roda izgrađen u patrijarhalnim društvima. Također je ukazala na razlike između spola i roda.¹⁴⁰

U skladu s tim razmišljanjem navest će se razlika između pojmova spola i roda.

Spol se definira kao skup genetičkih, fizioloških, psihičkih i ostalih obilježja te dijeli ljude na muškarce i žene.¹⁴¹

Rod se pak koristi kako bi se uočila razlika između spolova. Pojam rod, između ostalog, podrazumijeva i kvalitete, raznolika obilježja i društveno prihvatljiva i očekivana ponašanja od strane oba spola. Razna istraživanja ukazuju na nejednakost koja vlada među spolovima u vidu zapošljavanja kao i same podjele rada.¹⁴²

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Ibid., pp.158-159

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ibid., pp. 159-160

¹⁴¹ **Spol**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=57482> (3.5.2022.)

¹⁴² **Rod**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53130> (3.5.2022.)

Američke sociologinje Jean Stockard i Miriam Johnson smatraju kako naziv spol treba upotrebljavati onda kad se raspravlja o fizičkim razlikama između dva spola, a imenica rod kad se spominju društveni aranžmani i ponašanja.¹⁴³

Članak pet Zakona o ravnopravnosti spolova definira ravnopravnost na sljedeći način: „Ravnopravnost spolova znači da su i žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarenje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.“¹⁴⁴

U današnjem društvu komuniciranje medija i publike povezana su s nastajanjem kulturnih identiteta. Putem medija prenose se raznoliki sadržaji među kojima se prenose i obrasci dimenzija poput identiteta pa i spola što dovodi do preslikavanja rodni razlika muškaraca i žena u medije.¹⁴⁵

Nakon drugog vala započeo je treći val feminističkog pokreta. Treći val trajao je od 1980- tih do 1990- tih godina prošlog stoljeća. Ovaj val nastao je kao posljedica svega neizrečenog u drugom valu.

Prvi nedostatak nalazio se u esencijalistički pristupu ženama koji se nije odnosio na crnu rasu ni na sve žene pripadnice bijele rase. Spomenuti pristup priznavao je samo heteroseksualnu orijentaciju. Najnoviji val feminizma pokušao je dekonstruirati patrijarhat i heteronormativno društvo.¹⁴⁶

U postmodernom valu vladalo je mišljenje kako ljudi ne posjeduju jedinstven identitet, nego je ono sklop društvenih, političkih, socijalnih standarda. Ovaj val nalazio se pod lingvističkim utjecajem te feminističkoj kritici jezika.¹⁴⁷

Iznimno važna osoba u ovom valu bila je Judith Butler. Ona je napisala knjigu „Nevolje s rodom“ te je s tim djelom promijenila tok feminizma. Judith Butler koja je postala protagonist postmodernog vala smatrala je koncept roda kao jedan performans koji ne čini osobu onakvom kakva ona doista jest. Također je istaknula kako je tradicionalni feminizam krivo odredio koncepte spol te rod. Posljedica takvog tumačenja dovela je do nove rodne ideologije.¹⁴⁸

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ **Zakon o ravnopravnosti spolova**, „Narodne Novine“, 2008., br. 82, 15.7.2008., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_82_2663.html (3.5.2022.)

¹⁴⁵ KOSANOVIĆ, S.: **Suvremene muško-ženske konstrukcije u američkim televizijskim serijama Seks i grad, Kućanice i Vatreni dečki**, Medijska istraživanja, 14, 2008., 2, p. 88., <https://hrcak.srce.hr/31325> (3.5.2022.)

¹⁴⁶ MIHALJEVIĆ, D.: op.cit., pp. 164-165 (3.5.2022.)

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ibid., pp.165-166.

Ovaj val pokreta doveo je do razmišljanja o rodnim te ostalim socijalnim odnosima. Problematiziranje rodnih odnosa najznačajniji je progres teorije feminizma. Prožimanje rodne ideologije i feminizma oduzima vrijednost feminizmu.¹⁴⁹ Postmoderni val nije se bavio ideologijom iz vlastitog htijenja, nego jer je ono vezano za problem identiteta.¹⁵⁰

U radu će se spomenuti i način na koji je došlo do obilježavanja Međunarodnog dana žena.

Radnice u tvornici tekstila krenule su u štrajk 8. ožujka 1857. u gradu New York zahtijevajući kvalitetnije uvjete u kojem će žene ubuduće obavljati rad. Štrajk je završio intervencijom policijskih snaga, no žene su nedugo nakon tog događaja osnovale sindikat. Žene su nastavile sa štrajkanjem, a kao najpoznatiji izvodio se onaj iz New Yorka 1908. godine kad je marširalo 15. tisuća žena, a zahtjevi su bili kraće radno vrijeme, veće plaće i dobivanje prava glasa. Međunarodni dan žena obilježen je prvi put 1909. godine u Sjedinjenim Američkim Državama deklaracijom Socijalističke partije Amerike. Godine 1910. održana je konferencija u Danskoj. Konferencija je od iznimnog značaja jer je na njoj usvojeno kako će ubuduće 8. ožujka predstavljati dan kad će se obilježavati Međunarodni dan žena. Inicijatorica prijedloga bila je Clara Zetkin.¹⁵¹

Clara Zetkin istaknula se kao aktivistkinja koja se žestoko zalagala za prava žena te prava radnica. Zetkin je vjerovala kako se kroz klasnu revoluciju može ostvariti jednakost. Zetkin se priključila u radnički te feministički pokret, a krajem 1890.-te i u Socijaldemokratsku stranku Njemačke. Problem je nastao zbog zakona koji je onemogućio upisivanje žena u političke stranke, stoga Zetkin nije službeno bila učlanjena kao članica.¹⁵²

U Njemačkoj je krajem 1870-tih godina usvojen Bismarckov zakon koji je zabranio sve socijalističke aktivnosti, stoga je Zetkin odlučila napustiti Njemačku te je otišla u Austriju gdje je mentorirala radnicama u tvornicama. U Njemačku se vratila nakon ukidanja Bismarckova zakona. Zetkin je proglašena urednicom novina fokusirane na žene „Die Gleichheit“. U daljnjem radu promicala je socijalizam, sindikalizam. Jedno od njenih zasluga bilo je spajanje sindikata Njemačke s internacionalnim organizacijama.¹⁵³

Na radničkom kongresu održanom u Parizu Zetkin je obnašala dužnost predstavnice radnica Njemačke. Na spomenutom kongresu održala je govor u kojem je govorila o povezanosti rada žena s kapitalom te plaćama koje žene dobivaju u kapitalističkom društvu. Dodala je kako fokus

¹⁴⁹ Ibid., pp. 166-167

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ KRAJCAR, D.: **Međunarodni dan žena (1909.)**, povijest.hr, <https://povijest.hr/nadanasnjidan/medunarodni-dan-zena-1910/> (3.5.202.)

¹⁵² PERIŠIĆ, L.: **Klasna revolucija Clare Zetkin**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/strasne-zene/clara-zetkin-baka-njemackog-komunizma/> (3.5.2022)

¹⁵³ Ibid.

ne treba biti na dobivanju prava na edukaciju ili financijsku ravnopravnost već na ukidanje kapitalizma jer je smatrala kako ono izrabljuje žene. Zetkin je smatrala kako kapitalistički sustav traži jeftine radnike što je dovelo do rada žena u tvornicama i sniženje plaće muškarcima. Clara Zetkin borila se da pravo glasa bude nužan dio socijalističkog programa.¹⁵⁴

U novije doba organizirani su razni marševi za živote žene. Jedan od većih organiziran je 25. travnja 2005. godine u Washington DC. Marš su predvodili Nacionalna organizacija za žene, Američka unija za građanske slobode, Imperativ zdravlja crnih žena, Feministička većina, NARAL Pro-Choice America, Nacionalni latinoamerički institut za reproduktivno zdravlje i Američka federacija planiranog roditeljstva. Demonstracija je bila fokusirana na pravo pobačaja, spolno zdravlje žena i ostala prava.¹⁵⁵

Kampanja „HeForShe“ provodila se od 2014. godine. Pokrenuta je u sjedištu UN-a koji je ujedno i osnivač kampanje. Želja pokretača bila je postizanje ravnopravnosti stimuliranjem muškaraca i žena da sudjeluju kao pokretači promjena. Glumica Emma Watson promovirala je „HeForShe“ govoreći kako se muški spol treba uključiti u promoviranje jednakosti spolova.¹⁵⁶

U siječnju 2017. godine u glavnom američkom gradu preko 200 tisuća ljudi protivilo se pokušaju ograničenja pristupa pobačaju, razlikama u zapošljavanju između muškaraca i žena te neumjesnim komentarima tadašnjeg predsjednika Donalda Trumpa.¹⁵⁷

Spomenute godine osnovan je pokret „#MeToo“. Pokretanje je uslijedilo kao posljedica optužbe za seksualni napad protiv producenta Harveyja Weinsteina. Cilj pokreta bio je staviti fokus na seksualno zlostavljanje žena te zlostavljanje na radnom mjestu kao i ostalim mjestima.¹⁵⁸

Među novijim online pokretima mogu se još naći „#YesAllWomen“, „Mattress Performance“, „#StandWithWendy“, „Slutwalks“ te „Time's Up“.¹⁵⁹

5.2. Odjek svjetskih zbivanja o ženskim pokretima u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se također razvijao i promicao feminizam. Položaj žene u društvu okarakteriziran je raznim čimbenicima. S druge strane položaj žena može biti indikator razvoja određenog

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ **Top 10 Women's Movements Over the Last 100 Years**, WIN, <https://www.winsummit.com/blog/top-ten-womens-movements-over-the-last-100-years> ()

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Ibid.

¹⁵⁹ Ibid.

društva. Ponajprije se uočava položaj žene u vlastitoj obitelji. Prijašnji položaj žene povezan je s biološkom razlikom među dva spola.¹⁶⁰

Osim toga, veliku ulogu igraju tradicijska vjerovanja, religija te politika. Nadalje, gospodarsko stanje reflektira se na tržište rada, a ono pak na emancipaciju žena. Ukoliko žena stekne ekonomsku nezavisnost, može biti neovisna i u svim drugim područjima života.¹⁶¹

Regulaciju prava i položaja žena u srednjem vijeku propisivala je Crkva i rimsko pravo dok su o pravima obitelji u Dalmaciji odlučivali tadašnji statuti. U to doba žene su imali lošiji položaj. Prema Dubrovačkom statutu žene koje nisu bile u bračnoj zajednici bile su pod roditeljskom nadležnošću, a u slučaju smrti roditelja pod nadležnošću vlastite braće. Žene su iznimno samostalno donosile odluke u slučajevima kada nisu imale roditelje ni braću.¹⁶²

Hrvatska obala u to doba nalazila se pod Mlecima koji su se borili protiv krivovjerja stoga su često znali proglasiti lov na vještice, a najčešći plijen bile su naivne žene. Potom, prilikom rođenja djevojčice ljudi su iznosili saučešće, a prilikom rođenja dječaka se slavilo.¹⁶³

Nakon Srednjeg vijeka Hrvatska se našla pod austrijskom vlašću. Austrija je donijela zakon koji se odnosio na bračna prava. U sklopu zakona o bračnim pravima nalazile su se odluke o sklapanju bračne zajednice, diskusija o nepravilnostima braka i ostale odluke.¹⁶⁴

U Dalmaciji te Istri krajem 1860-tih uveden je građanski brak iz nužde koji se mogao sklopiti među ljudima katoličke vjeroispovijesti i onima koji se nisu deklarirali kao katolici.¹⁶⁵

Gospodarski uvjeti u 19. stoljeću unutar Hrvatske omogućili su uspostavljanje novijih zanimanja. Žene u Hrvatskoj u 20. stoljeću sudjeluju sve više u ekonomskim aktivnostima. U samim počecima žene su radile kao poduzetnice, obrtnice i u javnom sektoru te su bile natjerane tražiti poslovne prilike zbog procesa urbanizacije, napuštanja seoskog načina života, gospodarske krize, izostanka obrazovanja.¹⁶⁶

¹⁶⁰ ŽELJKO, D.: **Obiteljskopравни položaj žena u Hrvatskoj u razdoblju od 1914. do 2014. godine**, Pravnik, 47, 2014., 96, p. 24., <https://hrcak.srce.hr/147347> (3.5.2022.)

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² Ibid. p. 26., prema: MARGETIĆ, L.: **Hrvatsko srednjovjekovno obiteljsko i nasljedno pravo**, Narodne novine, Zagreb, 1996., p. 183. (3.5.2022.)

¹⁶³ Ibid., p.26., prema: ČULINOVIĆ, F.: **Žena u našem krivičnom pravu**, Beograd, 1934., pp. 9., 16 (3.5.2022.)

¹⁶⁴ Ibid., p.27, prema: DOBROVŠAK, LJ.: **Ženidbeno (bračno) pravo u 19. stoljeću u Hrvatskoj**, Croatica Christiania periodica. 29, 2005., 2005, 56, pp. 77-104. (3.5.2022.)

¹⁶⁵ Ibid., pp. 26-27., prema: PROKOP-KULENOVIĆ, A: **Ravnopravnost žena, brak i porodica po Ustavu Federativne Narodne Republike Jugoslavije**, Antifašistička fronta žena Hrvatske, Zagreb, 1946., p.17 (3.5.2022.)

¹⁶⁶ VUKOVIĆ, K., ŠMAGUC T.: **Društveni kontekst izbora zanimanja žena u Hrvatskoj u razdoblju od kraja 19. do početka 21. stoljeća**, Ekonomska misao i praksa, 2015.,1, pp. 298-299., <https://hrcak.srce.hr/140304> (3.5.2022.)

U Zagrebu su u 19. stoljeću žene te djeca bili slabo plaćeni u odnosu na muškarce. Primjerice u nekadašnjoj zagrebačkoj tvornici žigica „Osredek“ muška radna snaga primala je plaću od jednog forinta, a ženska u pola manju.¹⁶⁷

Osim neodgovarajućeg znanja, ženska populacija susrela se s diskriminacijom u područjima u kojima su bile kvalificirane. Tako su primjerice učiteljice primale manju plaću od učitelja te nisu smjele vršiti funkcije poput ravnatelja škole. Unutar Dalmacije kao i Istre žene su primale smanjenu plaću u iznosu od 20% ukupne plaće muških učitelja. Žene su smatrale kako se ovaj problem može riješiti samozapošljavanjem stoga su otvarale obrte i trgovine. U slučaju otvaranje prerađivačke industrije postojale su dvije opcije. Prva opcija bila je nasljeđivanje poduzeća od supružnika, a druga opcija bila je naslijediti od roditelja.¹⁶⁸

Unatoč modernizaciji svijesti o jednakosti žena i dalje je vladalo mišljenje kako je prva ženina zadaća biti supruga te majka. Početkom 1900-tih počele su obavljati poslove koji su dotad smatrani isključivo muškim. Žene se prvi put pojavljuju kao radna snaga u bankama, kao činovnice, sve ih se više javlja i u obrazovnom sektoru.¹⁶⁹

Tokom vladavine bana Ivana Mažuranića donesen je prvi zakon o školstvu u Hrvatskoj koji je označavao modernizaciju obrazovanja. Ovaj zakon ukazao je na nejednakost među spolovima i činjenicu da je identitet žene nastajao iz muškog.¹⁷⁰

Spomenuti zakon pokrenut će pitanje identiteta žene za koji se smatralo da nastaje od muškarčeva. Shodno tome se to ubraja u prve pokušaje nadilaženja rodne nejednakosti. U to vrijeme vladalo je uvjerenje kako se to može postići pružajući ženama šansu da se djelotvorno obrazuju te na taj način dižu svijest o ravnopravnom položaju žena u društvenom životu.¹⁷¹

Marija Jambrišak te Marija Fabković vlastitu borbu usmjerile su na jednaku plaću ženskih i muških učitelja te je to ostvareno 1874. godine. Najčešće korišteno opravdanje za nejednako obrazovanje žene i muškarca našlo se u tjelesnim razlikama ta dva spola.¹⁷²

Osim obrazovanja, isto opravdanje koristilo se i prilikom dodjeljivanja zadaća stoga je muškarac imao slobodu kretanja, mogao se baviti znanošću i umjetnošću, dok se žena brinula o domaćinstvu i obitelji.¹⁷³

¹⁶⁷ Ibid., pp. 300-301

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Ibid., pp. 301-302

¹⁷⁰ JAGIĆ, S.: **Jer kad žene budu žene prave...“ : Uloga i položaj žena u obrazovnoj politici Banske Hrvatske na prijelazu u XX. stoljeće**, Povijest u nastavi, VI, 2008., 11 (1), pp. 78-79., <https://hrcak.srce.hr/36768> (3.5.2022.)

¹⁷¹ Ibid. p. 79 prema: PEIĆ-ČALDAROVIĆ, D.: **Teorijski aspekti historije žena i ženskih studija** Radovi Zavoda za hrvatsku povijest, Zagreb, 1996, 29. p.275

¹⁷² Ibid., p. 81

¹⁷³ Ibid.

S druge strane spolna razlika odigrala je veliku ulogu u obučavanju djece te su se skladno tome obrazovali odvojeno. No, postojali su i određeni izuzeci koje su činili djeca mlađe životne dobi kao i djeca sa sela te su kao najčešći razlozi navedeni nedostatak općinskog novca i nejednaka mentalna razvijenost u usporedbi s djecom iz grada.¹⁷⁴

Marija Jambrišak iznijela je svoje viđenje pravilnog funkcioniranja učiteljskog sustava:

„1. Učiteljicama neka se držeći izreka jednaki posao, jednaka plaća, jednako pravo za sve, određuje isto toliko plaće i doplate kao i učiteljima.

2. Milosrdne sestre neka se ne namiještaju na ona mjesta koja po pravu imaju zauzimati svejske učiteljke.

3. Na građanskih škola i državnom učiteljištu neka se i za literarne predmete namještaju učiteljice. Ako dosadašnje znanstveno obrazovanje učiteljica nije dovoljno za obuku u viših razreda, neka se podijele nekoliko odabranim učiteljicama stipendije, da se uzmognu na kojem stransko učiteljištu usavršiti u pojedinim znanstvenih strukah.“¹⁷⁵

Otišavši na skupinu učitelja u Hamburg dolazi do spoznaje o nejednakosti u napretku Hrvatske i zapadnih zemalja. Početkom 1880-tih počela se sve više zalagati za obrazovanje ženske populacije.¹⁷⁶

Marija Jambrišak izdala je djelo u kojem objašnjava o važnosti slobode žena, ali ističe nejednakost koja je u to doba vladala. Početkom 1890-tih otvorila je srednju školu za žene u Zagrebu, a početkom 1900-tih postala je ravnateljica viših škola za djevojčice.¹⁷⁷

Jambrišak je vjerovala u načela koje je postavilo buržoasko društvo, a to su sloboda, jednakost, ravnopravnost te je stvorila mišljenje kako su po pitanju položaja muškarca i žene isključivo komunisti poštovali spomenuta načela.¹⁷⁸

Razne ženske udruge uručile su Mariji Jambrišak brojna priznanja. Jambrišak se smatra prvakinjom učiteljstva u Hrvatskoj.¹⁷⁹

Milka Pogačić bila je emancipirana žena koja se zalagala za to da punoljetne žene same odlučuju o svojim životima, zalagala se i za obrazovanje žena. Pogačić je negodovala tome što žene nisu imale pravo glasa kao i činjenici da ženski i muški učitelji nisu imali jednake plaće.¹⁸⁰

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ ŽUVELA, S.: **Počeci hrvatskog feminizma: Marija Jambrišak i Milka Pogačić**, Rostra, 3., 2010., pp. 95-96., <https://hrcak.srce.hr/170058> prema: OGRIZOVIĆ, M: **Marija Jambrišak**, Školske novine, Zagreb, 1979., p. 25 (3.5.2022.)

¹⁷⁶ Ibid., pp. 96-97

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ Ibid. p. 97

¹⁷⁹ Ibid., p.98

¹⁸⁰ Ibid., pp.98-99

Postala je urednica časopisa „Domaće ognjište“ kao i predsjednica „Kluba učiteljica“ u kojim je pisala o uspjesima žena diljem svijeta. Nadalje, osnovala je i udrugu u kojoj je spojila učiteljice u Hrvatskoj i Slavoniji.¹⁸¹

Milka Pogačić zalagala se za ravnopravnost žena, ali i ukidanju celibata učiteljica. Pogačić se smatra prvom socijalnom radnicom u Hrvatskoj te je također prva organizirala roditeljske sastanke.¹⁸²

Krajem 1921. godine imenovana za počasnog člana tadašnjeg pedagoško- književnog zbora u Hrvatskoj. Prilikom umirovljenja nije dobila priznanje od vlade. No, dobila je priznanja za socijalni rad. Pogačić se suprotstavljala ljubljenju ruku te celibatu učiteljica jer je smatrala kako to dovodi do diskriminacije između učiteljskog poziva te ostalih zanimanja.¹⁸³

Prema Josipu Pazmanu najbitniji razlog nejednakosti žene i muškarca krije se u Svetom pismu u kojem piše kako je žena nastala od muškarčeva rebra. Prema tom vjerovanju postoji logična veza između prava muškaraca kojima je omogućeno obnašanje raznih dužnosti i podređenosti žena. Pazman je pak imao mišljenje kako bi žene trebali sudjelovati u donošenju zakona kojima se podčinjavaju.¹⁸⁴

Nadalje, Pazman ukazuje na činjenicu kako su žene i muškarci nejednaki po pitanju obrazovanja. Smatra kako će sukladno razlikama u razvoja između djevojčica i dječaka ženske škole biti drugačije uređene od muških. Isto tako, istaknuo je kako žene uložiti više truda prilikom studiranja od muških kolega. Žena je također predodređena da bude majka stoga se ne može baviti nekim drugim zvanjem te tu ukazuje na nejednak položaj žene i muškarca.¹⁸⁵

U 20. stoljeću žene su imale pravo na nasljeđivanje imovine kako udane tako i neudane žene. Prilikom udaje žena je smjela posjedovati vlastitu imovinu koju je mogla voditi bez uplitanja supružnika. S druge strane u slučaju kad žena nije posjedovala imovinu i uz dogovor sa supružnikom da će istu dijeliti onda je suprug obnašao dužnost upravitelja imanja.¹⁸⁶

U slučaju smrti supruga, cijelo naslijeđe pripalo bi prvenstveno djeci, a u slučaju neimanja djece roditeljima, potom rodbini. Žena bi dobila imovinu tek ako suprug nije imao nikog živućeg do šestog koljena. Zakonom je suprug mogao oporukom ostavit supruzi polovicu naslijeđa.¹⁸⁷

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Ibid. p.100

¹⁸⁴ PAZMAN, J.: **Emancipacija žene**, Bogoslovska smotra, 5, 1914., 1, pp. 34-35, <https://hrcak.srce.hr/45486> (3.5.2022.)

¹⁸⁵ Ibid. pp. 36-37

¹⁸⁶ Ibid., pp. 37-38

¹⁸⁷ Ibid.

Žene su također mogle biti u radnom odnosu ako ih suprug nije mogao prehranjivati. Zbog traženja većih prava muškarci su izgubili želju za vjenčanjem te su s tim činom povećali broj neudatih žena, dok su postojale situacije u kojem su žene bile primorane na rad i time zapostavljale ulogu majke i domaćice. Postojala su dva rješenja tog problema, skraćeno radno vrijeme ili povećanje muške radne snage koji bi dobivali veću plaću s kojom bi laganije ulazili u bračnu zajednicu.¹⁸⁸

Hrvatska se u vrijeme razvoja i promicanja feminizma našla u sklopu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Unutar spomenute Republike kao i unutar Hrvatske promovirali su se feministički pokreti koji su za cilj imali zagovaranje vrijednosti feminizma, ciljeve i organizacijske strategije.¹⁸⁹

Do I. svjetskog rata osnovano je nekoliko ženskih društava koji su se bavile položajem žena. između I. i II. Svjetskog rata došlo je do podjele među ženskim društvima na radničko i građansko. Nadalje, osnivanje Feminističke alijanse u Ljubljani označeno je jednim od ključnih trenutaka borbe žena za jednakost. Program društva bio je ostvariti ravnopravnost i prava žena. Osim toga, usredotočili su se na ekonomsku neovisnost udanih žena, izjednačavanje starateljstva nad djecom, obvezan građanski brak, puna sposobnost žena u obavljanju poslova i tako dalje.¹⁹⁰

Zakonik Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca uspostavljen krajem 1920-tih godina uspostavljena je ravnopravnost spolova, no zakonik u teoriji nije osigurao poboljšanje kaznenopravnog položaja žene.¹⁹¹

Početak II. svjetskog rata obilježio je kraj djelovanja svih ženskih organizacija, no dolazi do osnutka i rada novih. Nakon rata osniva se Antifašistički front žena koji se osim zalaganja za obnovu zemlje, zalagao za to da se zakonodavstvo nakon Drugog svjetskog rata zasnije na ravnopravnosti te se time ukine spolna diskriminacija. Savez je ukinut 1953. godine. Od te godine do konferencije „DRUG-CA ŽENA. Žensko pitanje. Novi pristup?“ održanoj krajem 1970.-tih godina u Beogradu ujedno i prekretnici razvoja feminističkog pokreta u Jugoslaviji žensko pitanje bilo je potisnuto.¹⁹²

U SFRJ feministički pokreti započeli su krajem 1960-tih godina prošlog stoljeća kao posljedica bunta prema vladavini diktatorskoj vladavini te etnonacionalizmu koji je u to vrijeme vladao

¹⁸⁸ Ibid., p. 39

¹⁸⁹ ŠINKO, M.: **Nastanak i formativno razdoblje feminističkog pokreta u Sloveniji i Hrvatskoj**, Političke analize, 9, 2018., 33-34, pp. 44-45., <https://hrcak.srce.hr/205961> (3.5.2022.)

¹⁹⁰ PETROVIĆ, B.: **Feminizam u Jugoslaviji**, Glavne, <https://www.glavne.com/feminizam-u-jugoslaviji-gradanski-protesti-5-deo/> (3.5.2022.)

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² Ibid.

unutar SFRJ, a imao je utjecaja na intimnost života jedne žene. Pokret unutar SFRJ izgrađivao se u trima gradovima, Beogradu, Ljubljani, Zagrebu, a provodile su ga ujedinjene feministice.¹⁹³

U Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji prva evidentirana grupa u kojoj su djelovale feministice bila je „Žena i društvo“. Spomenuta grupa održala je prvo savjetovanje 1976. godine u sklopu kojeg je održan i prvi panel.¹⁹⁴

Sljedeće godine održan je drugi skup na kojem su sudjelovale žene iz raznih zemalja. Međutim, prvo pravo okupljanje feministica organiziran je 1978. godine u gradu Beogradu. Istaknuti događaj obilježio je kraj prve faze pokreta u Jugoslaviji. Prva faza označava fazu u kojoj su postavljeni temelji za daljnje feminističke pokrete. Isto tako došlo je do osnutka raznih organizacija.¹⁹⁵

Sredinom 1980-tih razvija se prva feministička grupa Lilit. Nakon osnutka Lilita u Zagrebu se osnivaju dvije grupe naziva Svarun i Ženska grupa Trešnjevka nakon čega su osnovane još mnoge grupe.¹⁹⁶

U samim počecima 90-tih godina prošlog stoljeća došlo je do raspadanja SFRJ a kao jedna od posljedica bilo je odvajanje dotadašnjeg feminističkog pokreta. Ratna događanja odrazila su se na načine financiranja pokreta. S obzirom da se u tom trenutku nalazila u ratu, Hrvatska je primala donacije iz raznih dijelova svijeta.¹⁹⁷

Hrvatska se početkom 21. stoljeća suočila s raznim promjenama te je to dovelo razvoja feminističkog pokreta. Nove karakteristike pokreta bili su suradnja s vladajućima, novi izvori financiranja kao što je Europska unija kao i novitete po pitanju sadržajnih preokupacija.¹⁹⁸

Druga polovina 90-tih godina dovelo je do promjena preokupacija pokreta te se fokus stavio na edukacijski, izdavački te istraživački angažman te su se usmjerili prema institucionalnoj politici kao i međusobnoj suradnji s političarima koji su bili prijateljski orijentirani.¹⁹⁹

Ženski pokreti odvijali su se u tri vala. U prvom pokretu žene su se izjednačile s muškarcima i ostvarile svoj naum koji je bio dobivanje prava glasa, a mogle su neometano sudjelovati u svim aspektima života. U drugom valu polemiziralo se oko razlike između koncepta spola i roda.

¹⁹³ ŠINKO, M.: op.cit.

¹⁹⁴ Ibid., pp. 45-46

¹⁹⁵ Ibid.

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ Ibid. p. 47

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ Ibid.

Treći ili postmoderni val pokreta doveo je do razmišljanja o rodnim te ostalim socijalnim odnosima.

U Hrvatskoj se feminizam počeo intenzivnije razvijati u 20. stoljeću. Do 20. stoljeća žene su imale manju plaću od muškaraca, nisu imale pravo glasa ni pravo na obrazovanje, a radile su kao obrtnice ili poduzetnice, no za obavljanje posla primale su manju plaću od muške radne snage.

Dvije najistaknutije osobe koje su pridonijele otvaranju škola za žene i podizanju svijesti o potrebi davanja prava ženama u Hrvatskoj bile su Marija Jambrišak i Milka Pogačić.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Šesta cjelina diplomskog rada „Medijska slika položaja žena u Hrvatskoj od 2011. do 2021. godine“ odnosi se na ciljeve istraživanja kao i istraživačka pitanja te metode koji su se koristili prilikom provođenja analize sadržaja na javnom portalu „hrt.hr“, komercijalnom portalu „jutarnji.hr“ i neprofitnom portalu „VoxFeminae“. Odabran je „VoxFeminae“ kao neprofitni portal specijaliziran za žene, „hrt.hr“ kao jedini javni portal i „jutarnji.hr“ kao najčitaniji komercijalni portal ako se izuzmu tabloidi.

6.1. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja ovog diplomskog rada je prikazati medijsku sliku položaja žena u Republici Hrvatskoj na javnom portalu „hrt.hr“, komercijalnom portalu „jutarnji.hr“ i neprofitnom portalu „VoxFeminae“ u razdoblju od 2011. do 2021. godine.

Istražit će se u kojoj mjeri su navedeni portali pisali o tematici položaja žena, način na koji su pisali, tematiku koju su obrađivali na temelju te postoje li razlike u pisanju između navedenih portala s obzirom na navedene istraživačke varijable.

6.2. Istraživačka pitanja

Istraživanje položaja žena na portalima „hrt.hr“, „jutarnji.hr“ i „VoxFeminae“ uključila su sljedeća istraživačka pitanja:

1. U kojoj mjeri su portali „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“ pisali o položaju žena u Hrvatskoj?
2. Koja je tematika članaka koji se bave položajem žena?
3. Kojim novinarskim žanrovima su pisani članci o položaju žena?
4. Postoji li razlika u pisanju članaka o ženama u istraživanom javnom, komercijalnom i neprofitnom mediju s obzirom na količinu teksta, tematika, način pisanja?

6.3. Metode istraživanja

U teorijskom dijelu diplomskog rada pod nazivom koristila se deskriptivna metoda, eksplanatorna metoda, komparativna metoda, a u istraživačkom dijelu rada koristila se kvantitativna i kvalitativna analiza sadržaja.

Kvantitativnom metodom istraživanja pokušava se pronaći odgovor na pitanje „koliko?“. Ova metoda bazira se na brojčanim vrijednostima te statističkim preradom i analizom istih. Neke od metoda kvantitativnog istraživanja su anketa, analiza sadržaja. Najbitnija odlika metode je odvajanje procesa pribavljanje podataka od analiziranja podataka.²⁰⁰

Kvalitativnom metodom želi se odgovoriti na pitanja tko, zašto, gdje i ostala pitanja. Bit je shvatiti zašto se nešto zbililo to jest zašto neka pojava ili predmet promatranja postupa na određeno način.²⁰¹

²⁰⁰ TKALAC VERČIĆ, A., ET AL.: **Priručnik za metodologiju istraživačkog rada**, Zagreb, 2010, p. 16

²⁰¹ HALMI, A.: **Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima**, Zagreb, 2003, p.48

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

7.1. Kvantitativna analiza sadržaja

Analizom članaka prema ključnim riječima obrađeno je sveukupno 117 članaka. Autorica rada obrađivala je članke na javnom portalu „hrt.hr“, komercijalnom portalu „jutarnji.hr“, neprofitnom portalu „VoxFeminae“. Kategorije koje su se mogle iščitati iz korpusa članaka su:

- *Položaj žena*
- *Feminizam*
- *Emancipacija žena*
- *Rodna jednakost*
- *Seksizam*
- *Prava žena*

Pod temom „Položaj žena“ obuhvaćeni su svi članci koje govore o položaju žena. Kao primjer može se navesti članak koji govori o tome da je pogoršanom položaju žena u Hrvatskoj u kontekstu uključivanje žena u politiku.²⁰²

Tema „feminizam“ objedinila je članke pod koji se tiču nastanka feminizma, razvoja i današnjeg stanja. Primjerice članak „Feminizam postao šminka“ govori o feminizmu danas u kontekstu popularne kulture.²⁰³

Tema „Emancipacija žena“ uključila je članke koje se bave tematikom osamostaljenja žena. Kao primjer može se navesti članak koji govori o balansiranju žena između kućanskih obveza i karijere.²⁰⁴

Tematika „rodna jednakost“ uključila je članke koji se odnose na ravnopravnost spolova. Kao primjer članka može se navesti članak koji se bavi rezultatima istraživanja rodne ravnopravnosti u Republici Hrvatskoj.²⁰⁵

²⁰² JURKOVIĆ, E.: **DRAMATIČNO POGORŠAN POLOŽAJ ŽENA U HRVATSKOJ Rodna ravnopravnost i uključivanje žena u politički život još uvijek predstavlja problem**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dramaticno-pogorsan-polozaj-zena-u-hrvatskoj-rodna-ravnopravnost-i-ukljucivanje-zena-u-politicki-zivot-jos-uvijek-predstavlja-problem-5561427> (18.7.2022.)

²⁰³ GLOBUS: **Feminizam postao šminka**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/globus/feminizam-postao-sminka-4077360> (18.7.2022.)

²⁰⁴ CÁMPERA, M.: **San i java ženske emancipacije**, hrt.hr, <https://magazin.hrt.hr/kolumne/san-i-java-zenske-emancipacije-1052614> (18.7.2022.)

²⁰⁵ V.K., Hina: **U Hrvatskoj rodna ravnopravnost najmanja u politici, najveća kod kuće**, hrt.hr, <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/u-hrvatskoj-rodna-ravnopravnost-najmanja-u-politici-najveca-kod-kuce-707820> (18.7.2022.)

Tema „seksizam“ uključila je članke o diskriminaciji žena i to najčešće na poslovnom polju. Kao primjer može se navesti članak „jutarnjeg.hr“ u kojem se govori da više od 50% osoba smatra kako žene donose poslovne odluke pod utjecajem hormona.²⁰⁶

Tema „Prava žena“ objedinila je članke o pravima koje su žene ostvarile. Kao primjer članka može se navesti članak koji problematizira tematiku pobačaja sa različitih aspekata.²⁰⁷

Analizom članaka odgovorit će se na istraživačko pitanje koje glasi „Koja je tematika članaka koji se bave položajem žena?“

Tablica 1. Teme na portalu "hrt.hr"

Tema članka	Portal „hrt.hr“	Postotak
Položaj žena	20	39%
Feminizam	1	2%
Emancipacija žena	4	8%
Rodna jednakost	7	14%
Seksizam	6	12%
Prava žena	13	25%
Ukupno	51	100%

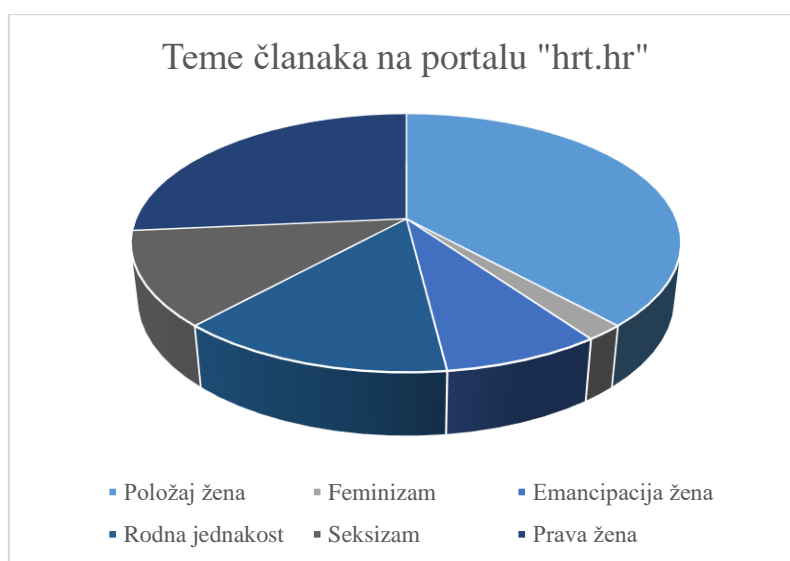
Izvor: obrada autora

Tablica prikazuje teme članaka na portalu „hrt.hr“. Sveukupno je obrađen 51 članak. Analizom sadržaja utvrđeno je kako je najviše članaka točnije njih 20 vezano za „položaj žena“ u Republici Hrvatskoj. Potom se obrađivala tematika „prava žena“ u kojoj je obrađeno 13 članaka. Sljedeća tema „rodna jednakost“ broji 7 članaka. Članak manje broji tema „seksizam“. „Emancipacija žena“ obuhvatila je tek 4 članka, dok je najmanje obrađivana tematika „feminizam“.

²⁰⁶ Jutarnji.hr: **SEKSIZAM NA DJELU Preko 50% ljudi smatra da žene u poslu donose odluke pod utjecajem - hormona!**, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/seksizam-na-djelu-preko-50-ljudi-smatra-da-zene-u-poslu-donose-odluke-pod-utjecajem-hormona-200053> (18.7.2022.)

²⁰⁷ HINA: **Ženska mreža: 'Pitanje pobačaja nije pitanje svjetonazora, nego prava žene na adekvatnu zaštitu spolnog i reproduktivnog zdravlja'**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/zenska-mreza-pitanje-pobacaja-nije-pitanje-svjetonazora-nego-prava-zene-na-adekvatnu-zastitu-spolnog-i-reproduktivnog-zdravlja-7174890> (18.7.2022.)

Grafikon 1. Teme članaka na portalu „hrt.hr“

Izvor: obrada autora

Grafikon prikazuje teme članaka na portalu „hrt.hr“. Najviše zastupljena tematika je „položaj žena“, a najmanje zastupljena tematika je „feminizam“.

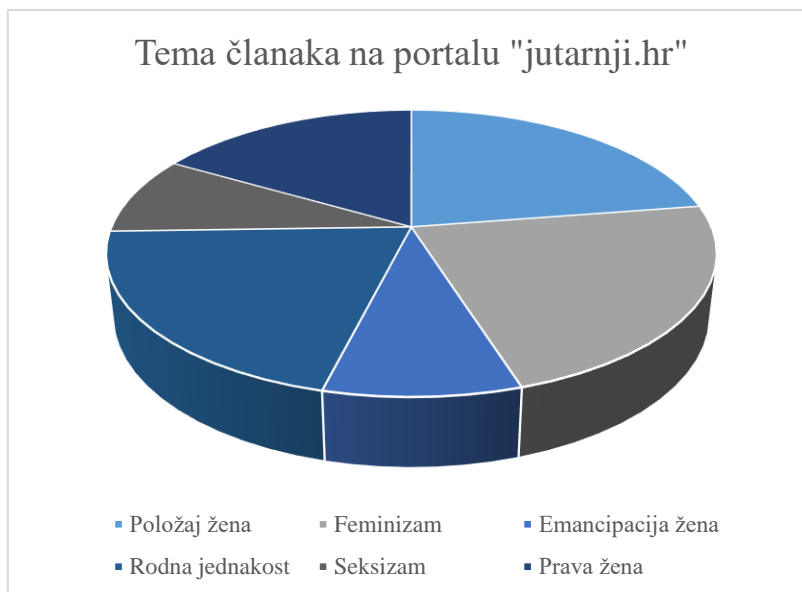
Tablica 2. Teme na portalu "jutarnji.hr"

Tema članka	Portal „jutarnji.hr“	Postotak
Položaj žena	11	23%
Feminizam	10	21%
Emancipacija žena	4	9%
Rodna jednakost	10	21%
Seksizam	4	9%
Prava žena	8	17%
Ukupno	47	100%

Izvor: obrada autora

Tablica prikazuje teme članaka na komercijalnom portalu „jutarnji.hr“. Od ukupno 47 obrađenog članka, najviše članaka otpalo je na temu „feminizam“. Podjednak broj članaka, po 10 obrađeno je u tematikama „položaj žena“ i „rodna jednakost“. Broj članka napisani pod temom „prava žena“ iznosi 8. Najmanje obrađenih članaka, preciznije četiri članka smješteno je pod temama „emancipacija žena“ i „seksizam“.

Grafikon 2. Teme članaka na portalu „jutarnji.hr“

Izvor: obrada autora

Grafikon prikazuje teme članka na portalu „jutarnji.hr“. Najviše obrađivana tematika portala je „feminizam“, dok se najmanje pisalo o „emancipaciji žena“ i „seksizmu“.

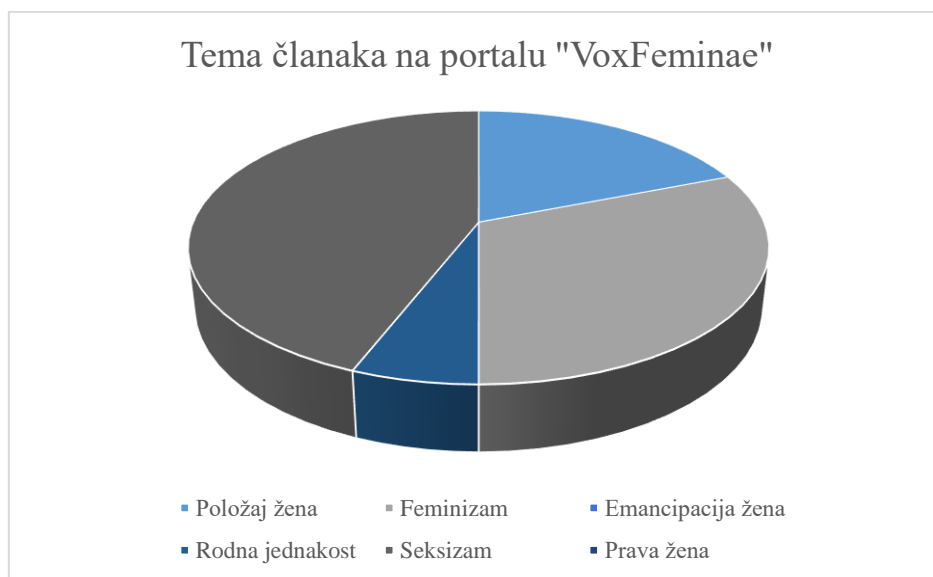
Tablica 3. Teme na portalu "VoxFeminae"

Tema članka	Portal „VoxFeminae“	Postotak
Položaj žena	3	16%
Feminizam	5	26%
Emancipacija žena	0	0%
Rodna jednakost	1	5%
Seksizam	7	37%
Prava žena	3	16%
Ukupno	19	100%

Izvor: obrada autora

Tablica prikazuje teme članka obrađenih na portalu „VoxFeminae“. Obrađeno je 19 članaka. Najviše članaka bavilo se temom seksizma. Na drugom mjestu s 5 članaka stoji tema „feminizam“. Po 3 članka obrađena su pod temom „položaj žena“ i temom „prava žena“. „Rodna jednakost“ obrađena je tek jednom. Portal „VoxFeminae“ nije obradio ni jedan članak koji se odnosi na emancipaciju žena.

Grafikon 3. Teme članaka na portalu „VoxFeminae“

Izvor: obrada autora

Sljedeće istraživačko pitanje glasi „Kojim novinarskim žanrovima su pisani članci o položaju žena?“

Žanrovi su podijeljeni prema podjeli dr. Dubravke Valić Nedeljković na izvještaj, vijest, intervju, komentar, bilješku i članak.²⁰⁸

Dobiveni podaci prikazani su u tablicama. Treba spomenuti kako je svaki portal obrađen zasebno.

Tablica 4. Žanrovi na portalu "hrt.hr"

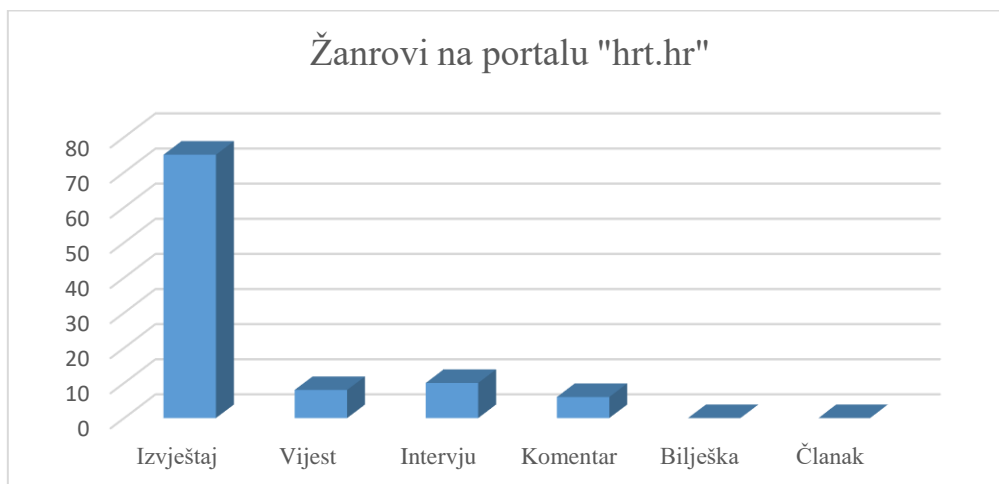
Žanr	Portal „hrt.hr“	Postotak
Izvještaj	38	75%
Vijest	4	8%
Intervju	6	11%
Komentar	3	6%
Bilješka	0	0
Članak	0	0
Ukupno	51	100%

Izvor: obrada autora

²⁰⁸ VALIĆ NEDELJKOVIĆ, D.: *Novinarski žanrovi*, Docsity, <https://www.docsity.com/sr/novinarski-zanrov-dubravka-valic-nedeljkovic/5080826/> (18.7.2022.)

Tablica prikazuje žanrove na javnom portalu „hrt.hr“. Od 51 članka, 39 ih spada u izvještaj, 5 u intervju, po 4 članka u vijest i 3 u komentar. U žanrovima bilješka i članak ne nalazi se niti jedan članak.

Grafikon 4. Žanrovi na portalu „hrt.hr“

Izvor: obrada autora

Grafikon prikazuje žanrove na portalu „hrt.hr“. Kao što je vidljivo iz grafikona, najdominantniji žanr na portalu je izvještaj, a najmanje dominantni žanrovi na portalu „hrt.hr“ su bilješka i članak.

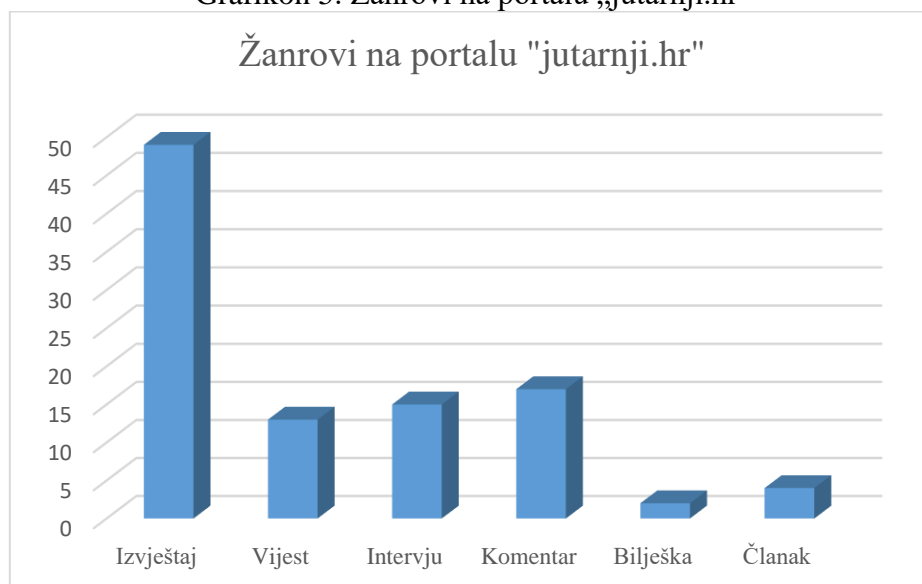
Tablica 5. Žanrovi na portalu "jutarnji.hr"

Žanr	Portal „jutarnji.hr“	Postotak
Izvještaj	23	49%
Vijest	6	13%
Intervju	7	15%
Komentar	8	17%
Bilješka	1	2%
Članak	2	4%
Ukupno	47	100%

Izvor: obrada autora

Tablica prikazuje žanrove na portalu „jutarnji.hr“. Ukupno je obrađeno 47 članaka od kojih je 23 izvještaj, 9 komentar, 6 intervju, 6 vijest, 2 članak, 1 bilješka.

Grafikon 5. Žanrovi na portalu „jutarnji.hr“

Izvor: obrada autora

Grafikon prikazuje zastupljenost žanrova portala „jutarnji.hr.“ Najzastupljeniji žanr na portalu je izvještaj, potom slijedi komentar, vijest, intervju, članak i bilješka. Pod žanrom kratka vijest nije napisan ni jedan članak.

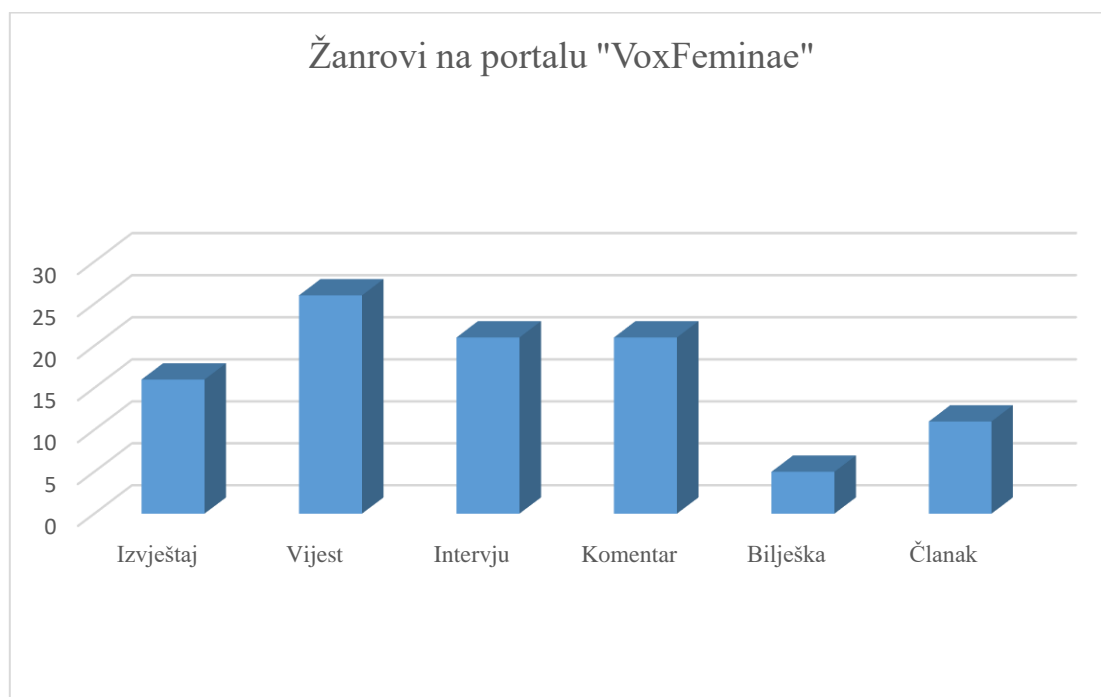
Tablica 6. Žanrovi na portalu "VoxFeminae"

Žanr	Portal „VoxFeminae“	Postotak
Izvještaj	3	16%
Vijest	5	26%
Intervju	4	21%
Komentar	4	21%
Bilješka	1	5%
Članak	2	11%
Ukupno	19	100%

Izvor: obrada autora

Tablica broj šest prikazuje žanrove članaka zastupljenih na portalu „VoxFeminae“. Najviše članaka pada pod žanr vijest, potom slijedi intervju i komentar koji broje po 4 članka, 3 članka pripadaju izvještaju, 2 članku, 1 članak pripada žanru bilješka.

Grafikon 6. Žanrovi članaka na portalu „VoxFeminae“

Izvor: obrada autora

Grafikon prikazuje kako je vijest žanr koji je najviše zastupljen na neprofitnom portalu „VoxFeminae“. Na javnom portalu „hrt.hr“ najčešće obrađivana tematika je ona o položaju žena, dok se „hrt.hr“ najmanje bavio tematikom feminizma. Komercijalni portal „jutarnji.hr“ u najvećoj mjeri bavio se temom feminizma, a najmanja pozornost posvećena je temama emancipacije žena i seksizma. Neprofitni portal „VoxFeminae“ posvetio je najveću pažnju temi seksizma, a najmanje emancipaciji žena. Na „hrt.hr“ portalu dominira izvještaj, dok s druge strane bilješka i članak nisu zastupljeni u tolikoj mjeri. Na portalu „jutarnji.hr“ žanr koji prevladava je također izvještaj. Za razliku od portala „hrt.hr“ na ovom portalu najmanje članaka napisano je u formi bilješke. Neprofitni portal „VoxFeminae“ najviše je pisao u formi vijesti, a najmanje u formi bilješke. Sljedeće istraživačko pitanje „U kojoj mjeri su portali „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“ pisali o položaju žena u Hrvatskoj?“ odgovorit će se s obzirom na gore napravljene i interpretirane tablice i grafikone. Analizom sadržaja utvrđeno je kako je javni portal „hrt.hr“ u najvećoj mjeri pisao o položaju žena u Republici Hrvatskoj. Broj članaka koji

se bave pitanjem položajem žena na spomenutom portalu iznosi 51. Potom se brojem članaka istaknuo komercijalni portal „jutarnji.hr“. Spomenuti portal je do trenutka provođenja analize sadržaja obradio 47 članaka o položaju žena. Najmanji broj članaka koji se bave položajem žena objavio je neprofitni portal „VoxFeminae“. Na portalu se može pronaći 19 članaka.

Dobiveni rezultat može biti posljedica veličine i čitanosti medija. U ovom slučaju javni portal je čitaniji od neprofitnog portala stoga ne čudi činjenica kako „hrt.hr“ u najvećoj mjeri obrađuje tematiku položaja žena. Drugo objašnjenje može se naći u načinu pisanja članaka. Naime, javni portal emitira raznovrstan program kao posljedica plaćanja pristojbe, dok se neprofitni portal okreće stvaranju sadržaja namijenjenog marginaliziranim skupinama društva više nego ostvarenju profita. Komercijalni portal „jutarnji.hr“ bira ciljano sadržaj kako bi privukao javnost.

Četvrto istraživačko pitanje „Postoji li razlika u pisanju članaka o ženama u istraživanom javnom, komercijalnom i neprofitnom mediju s obzirom na količinu teksta, tematika, način pisanja?“.

S obzirom na tematiku, portal „hrt.hr“ pisao je u najvećoj mjeri o položaju žena i tome kako se i je li se mijenjao u Hrvatskoj. Istraživanjem je uočeno kako je najzastupljenija tematika komercijalnog medija „jutarnji.hr“ bio feminizam. Neprofitni medij „VoxFeminae“ u najvećoj je mjeri obrađivao tematiku seksizma.

Uzevši u obzir napisano dolazi se do zaključka kako s obzirom na tematiku postoji razlika u pisanju članaka na javnom, komercijalnom i neprofitnom portalima s obzirom na tematiku članaka.

S obzirom na količinu teksta na javnom portalu „hrt.hr“ najzastupljeniji su članci koji spadaju pod izvještaj. Na komercijalnom portalu „jutarnji.hr“ također je najviše zastupljen izvještaj. S druge strane na neprofitnom portalu „VoxFeminae“ dominira vijest.

Dok s obzirom na način pisanja nije uočena razlika. Sva tri medija pišu objektivno i u skladu s pravilima o pisanju novinarskih tekstova.

Prema Novoselu i suradnicima postoje kriteriji koje članak na internetu treba zadovoljiti kako bi privukao čitateljstvo. Ponajprije članak treba biti kraći jer izaziva poštovanje kod čitateljstva i želju da ga se pročita dok dulji članak zahtijeva određeni vremenski napor i volju. Potom slijedi aktivni glas odnosno čitateljstvo će prije pročitati članak u kojem se koristi aktivno glagolsko vrijeme. Treći kriterij je korištenje jakih izraza koji su najbolji pokazatelj akcije. Zatim je potrebno navesti izvor jer bi u suprotnom čitateljstvo moglo pomisliti kako se radi o

izmišljenom članku. Kontekstualno povezivanje odnosi se na linkove koji u člancima vode na izvore referiranja.²⁰⁹

Istraživanjem je utvrđeno kako portal „hrt.hr“ piše karticu teksta, a kod pojedinih uočeno je kako su napisane na dvije kartice što čitatelje dovodi do mogućeg gubitka volje za čitanjem. Uočena je i upotreba aktivnog glagolskog oblika.

Potom je uočeno korištenje jakih izraza. Primjerice članak autorice Anite Perice „Naše društvo teško prihvaća žene poduzetnice“ započinje: „Žene su spremne na preuzimanje inicijative u poduzetništvu, ali postoje ključne stvari koje se moraju promijeniti kako bi žene uspjele realizirati svoje ideje u praksi. Prije svega potrebno je jačanje svijesti o ženama u poduzetništvu, bolja logistika i bolje prihvaćanje žena poduzetnica u društvu i obitelji, a njihovo financiranje treba biti fleksibilnije jer primjerice samo 15 posto žena u Hrvatskoj vlasnice su nekretnina.“²¹⁰ U članku se odmah na početku daje zaključak istog što zasigurno olakšava čitanje predugačkog teksta.

Po pitanju referiranja na druge medije zaključeno je kako je HRT odnosno njegovi novinari autori velike većine objavljenih tekstova. Uočeno je kako su neki tekstovi preuzeti s HINA-e. U tom slučaju je HINA navedena kao autor teksta.

Kod komercijalnog medija „jutarnji.hr“ prevladavaju tekstovi od dvije do čak osam kartica teksta. S obzirom kako čitatelji pridaju pozornost kraćim tekstovima upitno je koliko njih je pročitao dulje članke portala.

Portal „jutarnji.hr“ također piše aktivnim glagolskim oblikom što zasigurno olakšava čitanje tekstova.

U članku „Rodna ravnopravnost i uključivanje žena u politički život još uvijek predstavlja problem“ u prvih par rečenica izrečena je bit teksta: „Hrvatska je u posljednjih deset godina doživjela dramatično pogoršanje položaja žena o čemu svjedoči najnoviji podatak iz Izvješća o rodnoj ravnopravnosti Svjetskog ekonomskog foruma po kojem je prošle godine bila tek 68. na svijetu, dok je još 2006. bila na visokom 16. mjestu. Rečeno je to na panel raspravi o zastupljenosti žena u lokalnoj politici koju je koju je u Rijeci organizirala Hrvatska zajednica županija u suradnji s Primorsko-goranskom županijom.“²¹¹

²⁰⁹ NOVOSEL, S., : **Internet-novinarstvo**, Udruga P.O.I.N.T, Križevci, 2006. (18.7.2022.)

²¹⁰ PERICA, A.: **Naše društvo teško prihvaća žene poduzetnice**, hrt.hr, <https://radio.hrt.hr/radio-zadar/vijesti/nase-drustvo-tesko-prihvaca-zene-poduzetnice-3738292> (18.7.2022.)

²¹¹ JURKOVIĆ, E.: **Rodna ravnopravnost i uključivanje žena u politički život još uvijek predstavlja problem**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dramaticno-pogorsan-polozej-zena-u-hrvatskoj-rodna-ravnopravnost-i-ukljucivanje-zena-u-politicki-zivot-jos-uvijek-predstavlja-problem-5561427> (18.7.2022.)

Ukoliko su se referirali na drugi medij, portal „jutarnji.hr“ naglasio bi to linkom ili bi u slučaju preuzimanja teksta s HINA-e stavili HINA-u kao autora.

„VoxFeminae“ portal krši kriterij koji govori kako čitatelji pridaju više pozornosti kraćim tekstovima. Na portalu su u istraživanom razdoblju od 2011-2020 objavljeni dugi tekstovi. Kao kod portala „hrt.hr“ i „jutarnji.hr“ i „VoxFeminae“ koristi aktivni glagolski oblik.

8. KVALITATIVNA ANALIZA SADRŽAJA

Kvalitativnom analizom sadržaja biti će opisan jedan članak s portala „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“. Kvalitativnom analizom utvrdit će se stajalište i mišljenje žena koji se dulji niz godina bave feminizmom. Cilj je utvrditi postoji li razlika u stajalištu među sugovornicama. Odabrani su svi intervjui s portala koji prema tematici pripadaju „položaju žena.“

Tablica 7. Odabrani članci

Naziv portala	Naziv članka	Autor članka	Tematika članka	Datum objave	Žanr članka	Link članka
„hrt.hr“	„Dan žena: U Hrvatskoj žene rade više za manju plaću“	Dubravka Grubišić Hina	Položaj žena	08.03.2020	Intervju	https://radio.hrt.hr/radio-rijeka/vijesti/dan-zena-u-hrvatskoj-zena-rade-vise-za-manju-placu-3750070
„hrt.hr“	NU2: Ivana Bodrožić o položaju žena danas	HRT	Položaj žena	08.03.2020	Intervju	https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/nu2-ivana-bodrozic-o-polozaju-zena-danas-707787
„hrt.hr“	Deranja: Ženama ne treba moralna potpora već konkretni rezultati	Elijana Čandrilić Glibota V.K. U mreži Prvog HRT	Položaj žena	06.03.2020	Intervju	https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/deranja-zenama-ne-treba-moralna-potpora-vec-konkretni-rezultati-707604?jwsourc=cl
„jutarnji.hr“	Manifest novih hrvatskih feministica: Dajte nam muškarce!	Globus	Položaj žena	18. ožujak 2014.	Intervju	https://www.jutarnji.hr/globus/manifest-novih-hrvatskih-feministica-dajte-nam-muskarce-4081083
„jutarnji.hr“	‘Žene su u lošijoj poziciji na tržištu, a kućanski rad i dalje je neplaćen’- intervju, položaj žena	Lea Balenović	Položaj žena	05. ožujak 2020.	Intervju	https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/zene-su-u-losijoj-poziciji-na-trzistu-a-kucanski-rad-i-dalje-je-neplacen-10047529
„jutarnji.hr“	TKO JE ŽENA 2020.?	Karla Juničić	Položaj žena	03. ožujak 2020.	Intervju	https://www.jutarnji.hr/naslovnica/tko-je-zena-2020-10044133
„VoxFeminae“	Slavenka Drakulić: Vjerujem da literatura nema obavezu reprezentacije žena u smislu klase, rase, nacije i spola	Antonela Marušić	Položaj žena	22.05.2019	Intervju	https://voxfeminae.net/kultura/slavenka-drakulic-vjerujem-da-literatura-nema-obavezu-reprezentacije-zena-u-smislu-klase-rase-nacije-i-spola/

Izvor: obrada autora

8.1. Članci na portalu „hrt.hr“

Na portalu „hrt.hr“ dana 8. ožujka 2022. godine osvanuo je članak „Dan žena: U Hrvatskoj žene rade više za manju plaću“ u kojem se objašnjava kako ženska populacija u Republici Hrvatskoj imaju 13% manju plaću od muške populacije. Po pitanju mirovine žene imaju 21% manju mirovinu, a spominju se i razne vrste nasilja kao što je obiteljsko te seksualno.²¹²

U izvještaju također stoji kako se Međunarodni dan žena slavi kao sjećanje na štrajk radnica u New Yorku usporedivši sa prosvjedima u četiri hrvatska grada.²¹³

Povodom tog događaja oglasila se i Višnja Ljubičić, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Ljubičić je izjavila kako u teoriji žene i muškarci imaju jednaka prava, dok je u praksi situacija drugačija. Naime, vidljiv je neravnopravan položaj žena. Isto tako smatra kako je tržište rada najkritičnije područje u kojem se najviše očituje neravnopravnost.²¹⁴

Istaknula je kako muškarci i žene nemaju jednake plaće te kako se žene suočavaju s mnoštvo problema kao što je teže zaposlenje i ograničeno napredovanje. Ljubičić je posvetila pozornost i na obiteljsko nasilje u Republici Hrvatskoj. Istraživanja su pokazala kako je 2018. godine 77% muškaraca počinilo nasilje prema bližnjima. Po pitanju partnerskih odnosa, žene su najčešće ubijene od strane muškarca zbog želje za napuštanjem istog.²¹⁵

Udruga B.a.B.e iznijele su mišljenje kako se izbjegava uočiti nasilje s kojim se žene suočavaju kao društveni fenomen čime se odstranjuje odgovornost društva te želja za sprječavanjem nasilja nad ženama.²¹⁶

Istraživanje Eurostata ukazalo je na nejednakost u obavljanju kućanskih poslova. Žene u većoj mjeri obavljaju kućanske poslove, dok muškarci to čine u manjoj mjeri. Osim toga vidljiva je neravnopravnost u pitanju odgoja djece. Žene ponovno u većoj mjeri sudjeluju u odgoju.²¹⁷

Udruga B.a.B.e ukazala je na obiteljsko nasilje i činjenicu da muškarci čine više nasilja od žena te su navele posljedice tog čina: „Posljedice takvih stavova nisu samo isključivanje žena iz svijeta rada i politike, nego i veća pojavnost nasilja, socijalne isključenosti i siromaštva žena”.²¹⁸

²¹² GRUBIŠIĆ, D.: **Dan žena: U Hrvatskoj žene rade više za manju plaću**, hrt.hr, <https://radio.hrt.hr/radio-rijeka/vijesti/dan-zena-u-hrvatskoj-zena-rade-vise-za-manju-placu-3750070> (18.7.2022.)

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Ibid.

²¹⁵ Ibid.

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ Ibid.

²¹⁸ Ibid.

Sljedeća sugovornica Anamaria Drožđan Kranjčec, voditeljica pravnog tima Ženske sobe, izjavila je kako se Hrvatska suočava s nedostatkom centara za žrtve seksualnog nasilja ističući kako je Ženska soba jedina specijalizirani centar za spomenuti problem. Zaključila je kako se žrtvama seksualnog nasilja pokušava prikačiti vlastita odgovornost za učinjeno zločin. Osim toga često se preusmjerava krivica na žrtvu.²¹⁹

Intervju naziva „NU2: Ivana Bodrožić o položaju žena danas“ govori o problematici žena u Hrvatskoj. Gošća emisije „Nedjeljom u 2“ književnica Ivana Bodrožić ističe kako žene u Hrvatskoj rade jednako kao muškarci, ali su manje plaćene. Prema podacima raznolikih statistika dokazano je kako skoro 90% žena kuha, dok se samo 25% suprotnog spola izjasnilo kako bi radili isto. Sugovornica ističe kako je 2016. godine provedeno istraživanje ukazalo na to da tek 12% muških obavlja kućanske poslove.²²⁰

Književnica smatra kako je za žene trenutno bolja opcija ne rađati djecu posebice u patrijarhalnoj sredini u koju ubraja i Hrvatsku. Dodaje kako bi to trebalo poticati u zemljama u kojima i muškarci odlaze na porodiljne dopuste kako bi u jednakoj mjeri učestvovali u dječjem odgoju.

Bodrožić tvrdi kako patrijarhat nije dobar za muškarce jer ih koči u razvijanju vještina poput empatije. Vjeruje kako se razlika uznemiravanja te udvaranja uči u djetinjstvu dodajući kako se u petom razredu osnovne škole postaje svjestan svojeg tijela. Naglašava kako trebaju educirati dječake o uznemiravanju, a ne zapovijedati djevojčicama kako se moraju odijevati kao što je dosadašnja praksa.

Gošće jedne od epizoda emisije „U mreži Prvog“ bile su predsjednica Hrvatske udruge poslodavaca Gordana Deranja te predsjednica Uprave Zagrebačke banke Ivana Gažić.

Gordana Deranja primijetila je kako se previše govori o problemima s kojima se žene susreću kao što je potplaćenost, nenapredovanje:

„Nama treba država da kroz svoje zakonske akte to riješi i lokalna samouprava da kroz svoje mjere olakša ženama, majkama, poduzetnicama ulazak u svijet rada kako bi se mogle prihvatiti što više rukovodećih funkcija, istaknula je i dodala kako su upravo na Platformi žena, koju su pokrenule 2015.godine, željele pokazati da postoje žene koje u svakom trenutku mogu prihvatiti rukovodeću funkciju.“²²¹

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ HRT: NU2: Ivana Bodrožić o položaju žena danas, hrt.hr, <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/nu2-ivana-bodrozic-o-polozaju-zena-danas-707787> (18.7.2022.)

²²¹ ČANDRLIĆ GLIBOTA, E., ET AL.: Deranja: Ženama ne treba moralna potpora već konkretni rezultati, hrt.hr, <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/deranja-zenama-ne-treba-moralna-potpورا-vec-konkretni-rezultati-707604?jwsourc=cl> (18.7.2022.)

Ivana Gažić iznijela je kako se žene nalaze na 15% vodećih pozicija. Dodala je kako se promijenila svijest posebice u financijskoj industriji koje zahtijevaju da se žene nalaze u upravi. Žene se teže prihvaćaju upravljačkih funkcija na višim razinama. Razlozi su manji opseg posla na nižim razinama što im omogućuje brigu za obitelj. Drugi razlog može biti nepoželjnost od strane ostalih na toj poziciji, no i strah žena od obavljanja viših funkcija.²²²

8.2. Članci na portalu „jutarnji.hr“

Portal „jutarnji.hr“ objavio je članak „Manifest novih hrvatskih feministica: Dajte nam muškarce!“ koji govori o novoj generaciji feministkinja.²²³

Autor članka koji je u ovoj slučaju nepoznat smatra kako feminizam ostavlja krivi dojam na ljude koji smatraju kako je riječ o ženama koje ne vole muškarce no istina je drugačija. Zapravo je riječ o ženama na kojima se na prvu ne bi reklo da je riječ o feministkinjama.²²⁴

Koordinatorica inicijative „Za rad spremne“ izjavila je kako ljudi smatraju kako su feministkinje žene koje ne vode računa o fizičkom izgledu, preziru muškarce te stanuju s hrpom mačaka. Nadalje, smatra kako je temelj predrasuda o ženama feministkinjama nedostatak znanja i posljedica kampanja koje su usmjerene promicanju patrijarhata:

„Većina ljudi o feminizmu uči iz patrijarhalnih masovnih medija i kao rezultat toga većina ljudi ostaje zbunjena po pitanju rodne ravnopravnosti.“²²⁵

Podaci iz 2012. ukazuju na činjenicu da je 90% ženske populacije radilo na određeno radno vrijeme. Osvrnula se i na zakone koji u najvećoj mjeri pogode žensku populaciju.²²⁶

Na jednoj od održanih konferencija koja se bavi tematikom žena u medijima prozvana je nekadašnja HTV-ova novinarka Hloverka Novak-Srzentić. Novak-Srzentić prigovarali su kako u emisiju, koju je nekoć vodila, nije pozivala žene kao gošće osim u pojedinim slučajevima kao što je primjerice obilježavanje Dana žena, no odgovorila je kako se žene teže odazivaju.²²⁷

Utemeljiteljica „VoxFeminae“ portala Ivanov, Gabrijela poručila je kako se nova generacija feministkinja razlikuju po tome što izbjegavaju agresivnost te se okreću ozbiljnom radu. Osim toga ističe kako hrvatski obrazovni sustav ne kreira žene koje će promišljati i problematizirati situacije te ih degradiraju po pitanju njihovih stavova i uvjerenja.²²⁸

²²² Ibid.

²²³ **Manifest novih hrvatskih feministica: Dajte nam muškarce!**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/globus/manifest-novih-hrvatskih-feministica-dajte-nam-muskarce-4081083> (18.7.2022.)

²²⁴ Ibid.

²²⁵ Ibid.

²²⁶ Ibid.

²²⁷ Ibid.

²²⁸ Ibid.

Rončević, Dina velika je ljubiteljica motora te je sukladno tome odlučila se doškolovati za automehaničarku. Osvrnula se na stereotipe o ženama:

„Hrvatska nema rodne studije, pa nije ni čudno da prvi masmedij, HRT, kontinuirano održava rodne podjele i stereotipe. To je toliko izraženo da imam dojam da se boje da će izgubiti identitet ako malo popuste (...).“²²⁹

Sugovornica je usporedila mehaniku i umjetnost zapitavši se kako muškarci uopće dozvoljavaju ulaz ženama u automehaničarske radionice. U umjetnosti se pak trebaju poštovati pravila ponašanja te procedure.²³⁰

Sve sugovornice smatraju kako je feminizam i dalje potreban u Hrvatskoj zbog pojedinaca koji svojim djelovanjem pokušavaju ograničiti ženama pravo na odlučivanje o tijelu točnije o spolnom zdravlju.²³¹

Dotaknuli su se i pitanja koje muče žene u najvećoj mjeri te su suradnice istaknule kako je riječ o zaradi zatim o situacijama s kojim se susreću redovito jer sustav nije primjeren ženskim pravima.²³²

Uočeno je kako gotovo sve sugovornice imaju zajedničku točku, a to je da dolaze iz Dalmacije poznatom kao patrijarhalna sredina.²³³

Zanimljivo je kako su voditelji mnogih kampanja koji se bave nasiljem nad ženama zapravo muškarci. Uočeno je također kako se počinitelji znaju, ali se ne radi na tome da se pomogne žrtvama. Shodno tome žene se slažu da je današnjem feminizmu potreban muški rod.²³⁴

Feminizam je tu da posjeti ljude kako bi se prema svima trebalo ponašati s jednakom dozom poštovanja. Naziv je stekao jer je riječ o uspomenama kad su žene konačno krenule u borbu za ravnopravnost. Naglašeno je kako ideja feminizma nije dovoljna sama po sebi već su potrebne žene koje će ideje pretvoriti u djela.²³⁵

Intervju „Žene su u lošijoj poziciji na tržištu, a kućanski rad i dalje je neplaćen“ također je objavljen na portalu „jutarnji.hr“. Intervju je dao Predrag Matić koji smatra da bi države trebale ulagati u vrtiće, ali i donijeti i provoditi mjere koje će potaknuti ravnopravnost rodova. S obzirom kako je Matić član Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost Europskog

²²⁹ Ibid.

²³⁰ Ibid.

²³¹ Ibid.

²³² Ibid.

²³³ Ibid.

²³⁴ Ibid.

²³⁵ Ibid.

parlamenta, objasnio je ciljeve spomenutog odbora koji su grupirani na zaštite prava, na ravnopravnost spolova, eliminaciju nasilja, odstranjivanje nejednakosti te ostali slični ciljevi.²³⁶ Na pitanje o njegovim ciljevima u Odboru odgovorio je kako su oni propagiranje prava žena na seksualno i reproduktivno zdravlje, suprotstavljanje pokretima koje pokušavaju smanjiti prava koja su prethodno ostvarena.

Izjavio je kako žene Europske unije zarađuju 16% manje od muškaraca, dok u Hrvatskoj zarađuju 11,6% što bi značilo da je stanje u Republici Hrvatskoj nešto povoljnija od prosjeka. U zemljama poput Luksemburga razlika je 5%, a u Rumunjskoj 3,5%. Smatra kako su razlozi nejednakosti spolova kompleksniji: „Žene su češće prisiljene prekidati karijeru, imati razdoblja kada ne rade, primjerice tijekom roditeljnog dopusta, a i češće su zaposlene na slabije plaćenim poslovima, pa dolazi i do fenomena feminizacije sektora, a i više su pogođene nesigurnim ugovorima, ugovorima na određeno te poslu na pola radnog vremena. Žene su i dalje podzastupljene na tržištu rada, a ogroman je problem i neplaćen kućanski rad. Žene preuzimaju brigu za kućanstvo, djecu i starije ukućane u znatno većoj mjeri nego što to čine muškarci, čime su dvostruko opterećenije te su u lošijoj poziciji na tržištu rada.“²³⁷

Matić naglašava kako je prema svemu što je izrekao ravnopravnost daleko. Problemi koji su vidljivi u Hrvatskoj su primjena raznih oblika i vrsta nasilja, seksizam, stigmatizacija te je sukladno svemu nabrojenom postalo prihvatljivo odnositi se na neprimjerene načine prema ženama. Dodaje kako je značajna tema o kojoj treba povesti brige u Hrvatskoj spolno zdravlje te prava žena.

8.3. Članci na portalu „VoxFeminae“

Autorica članka „TKO JE ŽENA 2020.?“ Karla Juničić intervjuirala je razne stručnjake koji se bave pravima žena. Prva sugovornica Dijana Kobas Dešković prisjetila se kako se suočila s diskriminacijom. Naime, bilo joj je izrazito teško pronaći posao dok je bila u drugom stanju te je shvatila kako žene i muškarci u Hrvatskoj ipak nisu ravnopravni. Razlog zašto je nekoć bilo teško pronaći posao je taj što su u odborima koji su odlučivali o tome tko će dobiti posao sjedili muškarci koji su se čudili što trudna žena želi raditi.²³⁸

Državna tajnica Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Pletikosa, Marija istaknula je kako su žene u teoriji ravnopravne, no u stvarnosti je slika drugačija što

²³⁶ BALENOVIĆ, L.: 'Žene su u lošijoj poziciji na tržištu, a kućanski rad i dalje je neplaćen', jutarnji.hr, <https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/zene-su-u-losijoj-poziciji-na-trzistu-a-kucanski-rad-i-dalje-je-neplacen-10047529> (18.7.2022.)

²³⁷ Ibid.

²³⁸ JUNČIĆ, K.: TKO JE ŽENA 2020.?, jutarnji.hr., <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/tko-je-zena-2020-10044133> (18.7.2022.)

dokazuje i podjela područja, razina na takozvane ženske te muške. Višnja Ljubičić, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova ukazala je na to da su današnje žene nazočne u poslovnom životu te su obrazovanije od muškaraca. Ljubičić dodaje kako je zakonom osigurana zaštita od spolne diskriminacije te kreiranje istih prava kod oba spola. Zaključuje kako ni žene i muškarci ni dalje nisu jednaki, iako su im zagarantirana ista prava. Ljubičić je istaknula kako vodstvo koje je ujednačeno prema spolu doprinosi efikasnijem radnom okruženju.²³⁹

Istraživanje Ureda pravobraniteljice provedeno 2016. godine upozorava kako skoro 59% žena brinu o obitelji, a 83% o kućanstvu. Nadalje, životna dob i majčinska uloga smatrane su najvećim barijerama pri zapošljavanju. Unatoč činjenici kako žene u današnje doba mogu biti financijski nezavisne i dalje je vidljiva nejednaka prisutnost na tržištu rada, u političkim strankama kao i općenito sudjelovanje u političkom životu, ekonomiji pa čak i medijima. Na televiziji točnije u vijestima sudjeluje 8% žena.²⁴⁰

Dragica Jerkov, direktorica udruge poslovnih žena Krug, smatra kako se žene suočavaju s otežanim napredovanjem, ali i ekonomskom neravnopravnošću: „Žene obavljaju dvije trećine poslova u svijetu, no privređuju samo jednu desetinu svjetskog dohotka, a posjeduju manje od jedan posto svjetskih dobara.”²⁴¹

Rezultati provedenog UN-ova istraživanja ukazala su na nejednakost plaća kod muškaraca i žena. Plaća žena iznosi 77% iznosa plaće muškarca. Situacija unutar Europske unije pokazuje kako žene na istoj funkciji primaju 16% manju plaću. Žena prima i manju mirovinu. U Republici Hrvatskoj disproporcija je naglašenija. Žene posjeduju kreativan um, stečena znanja, vještine potrebne kako bi pokrenule posao, no i tu dolazi do izražaja neravnopravnost. Često žene nemaju jednak tretman po pitanju zajmova, podataka, edukacija, a to je od ključnog značaja za uspješno rukovodstvo.²⁴² Biljana Borzan misli kako su ustanove u kojima žene prevladavaju na rukovodećim pozicijama primjer pravičnog sustava koji će omogućiti daljnji napredak unutar tih ustanova.²⁴³

Sugovornice zaključuju kako će žene nastaviti balansirati između poslovnog i privatnog života u većoj mjeri od muškaraca.²⁴⁴

²³⁹ Ibid.

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Ibid.

²⁴³ Ibid.

²⁴⁴ Ibid.

Antonela Marušić autorica je intervjua „Slavenka Drakulić: Književnost nema obavezu reprezentacije u smislu klase, rase, nacije ili spola“ objavljenog dana 22. svibnja 2019. godine na portalu „VoxFeminae“. Riječ je o književnici te članici feminističkog pokreta Jugoslavije.²⁴⁵ Sugovornica ističe kako u svojim knjigama temu starenja jer se malo književnih djela bave tom tematikom. Primijetila je kako muškarci različito stare od žena. Naime, oni su zabrinuti opadanjem seksualne sposobnosti dok ženskom rodu kod starenja to nije najbitnija stavka.²⁴⁶ Sugovornica pojasnila kako prati portale koji su namijenjeni promicanju feminizma te spominje kako je pozitivna strana tematika koje ti portali obuhvaćaju upozoriti čitatelje, ali i ostale na probleme s kojim se žene suočavaju, no negativan aspekt mogao bi biti gubitak perspektive što je objasnila: „Osnovna feministička postavka je ravnopravnost, a ponekad se to gubi iz vida upravo zbog inzistiranja na raznoraznim diferencijacijama. Drugi problem je zatvaranje u jedan krug publike koji ne seže dalje od zainteresiranih za iste teme, pa kad pišete za ženski portal to je otprilike kao da jedne drugima pišete pisma... No elektronski mediji su i inače tako postavljeni, prema specifičnom a ne općem interesu. Možete cijeli život provesti čitajući samo o sportu – ili o ženama, uostalom – a da niti ne saznate za trgovinski rat SAD-a i Kine ili za izbore u EU parlament.“²⁴⁷

Drakulić iznosi kako je nepravilno razmišljati da su jednom stečena prava žena stečena do vijeka. Navodi kako se u Poljskoj već krajem 1980-tih dogodio pokušaj restrikcija izbora žena na rađanje smatrajući kako tijelo žene pripada svima. Nadodala je kako žene posjeduju veliku moć koju treba regulirati. Cijela poanta stoji iza toga hoće li se žene i u kojoj mjeri boriti za prava koja im pripadaju.²⁴⁸

Slavenka je pojasnila kako žene koje su se borile za prava u socijalističkom poretku nisu posjedovale potrebno iskustvo u organiziranju pojedinih tema poput onih koje su u to doba živjele na zapadu. Dodala je kako je problem na zapadu ekonomska nejednakost tako se zapadnjačke žene susreću s manjim plaćama i manjim mirovinama.²⁴⁹

Razliku između feministica drugog i trećeg vala pronalazi u činjenici da je feminizam odmah poslije prvog vala percipirana kao omražena riječ dok su se feministice susrele s izrugivanjem. Ne misli kako je su se feministice drugog i trećeg vala prepirale to objašnjava: (...) nego o

²⁴⁵ MARUŠIĆ, A.: **Slavenka Drakulić: Književnost nema obavezu reprezentacije u smislu klase, rase, nacije ili spola**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/kultura/slavenka-drakulic-vjerujem-da-literatura-nema-obavezu-reprezentacije-zena-u-smislu-klase-rase-nacije-i-spola/> (18.7.2022.)

²⁴⁶ Ibid.

²⁴⁷ Ibid.

²⁴⁸ Ibid.

²⁴⁹ Ibid.

drugacijem usmjerenju: od socijalnih problema ka individualnim – odatle koncentracija na identitetsku politiku (...).“²⁵⁰

Provedenom analizom utvrđeno je kako sve sugovornice smatraju da je feminizam neophodan i dalje. Slažu se kako su feminizmu potrebni muškarci te kako vlada kriva slika o feministicama. Navode kako se žene često suočavaju s obiteljskim nasiljem. Upozoravaju kako žene u odnosu na muškarce imaju manju plaću i mirovinu. Zaključuju kako jednom stečeno pravo žena nije stečeno do vijeka.

²⁵⁰ Ibid.

9. RASPRAVA

Analizom članaka željelo se istražiti u kojoj su mjeri portali „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“ pisali o tematici položaja žena, na koji su načine obrađene te teme i postoje li razlike u pisanju među portalima.

Iz teorijskog dijela diplomskog rada vidljivo je kako su se žene oduvijek borile s neravnopravnošću i predrasudama. Žene su bile podređene od antike pa sve do Prvog svjetskog rata. Smatralo se kako je uloga žena rađanje, briga o djeci i briga o kućanstvu. Vrlo malo su sudjelovale u društvenom životu te su se morale prekriti prilikom izlaska u javnost. Također, žene nisu imale slobodu biranja bračnog partnera.

U Hrvatskoj se feminizam razvijao usporedno s uvođenjem promjenama kao što su suradnja sa Saborom ili uvođenje novih oblika financiranja. U početku je feminizam u Hrvatskoj bio edukacijskog karaktera, a suradnjom s političkim strankama poprima politički karakter. Do jačeg razvoja feminizma došlo je u 20. stoljeću. Dotad su žene koje su obavljale u potpunosti jednak posao kao muškarci primale umanjenu plaću. Potrebno je spomenuti kako su Marija Jambrišak i Milka Pogačić vlastitim doprinosom pridonijele otvaranju škola za žene i podizanju svijesti o obrazovanju žena.

Istraživanjem je uočeno kako je javni portal „hrt.hr“ u najvećoj mjeri obuhvatio tematiku položaja žena. Broj članaka koji se bave pitanjem položajem žena na spomenutom portalu iznosi 51., a u najmanjoj se pisalo o feminizmu odnosno spomenuti portal piše kako se položaj mijenjao ne osvrćući se na ono što je dovelo do promjene položaja, a to je upravo feminizam.

S druge strane na komercijalnom mediju „jutarnji.hr“ najviše članaka odnosilo se na feminizam, a najmanje na emancipaciju žena i seksizam. Pisano je o povijesti feminizma, o kontradiktornosti feminizma i tome zašto su žene protiv njega kao i trenutnom stanju. Ovaj komercijalni medij podupire borbu za ženska prava, no s druge strane u člancima opisuje kako je feminizam „postao šminka“ i o novom trendu na društvenim mrežama odnosno o pojavi antifeministkinja koje smatraju kako su žene ravnopravne s muškarcima. Najmanje je pisano o emancipaciji žena. Pod tom ključnom riječi na spomenutom portalu mogu se pronaći kontradiktorni tekstovi. U jednom piše kako žene zauzimaju šefovske pozicije, u drugom kako o ideji nezavisnosti žene i djevojke odlučuju same dok treći smatraju kako su žene same krive za stagniranje u poslu.

Neprofitni medij „VoxFeminae“ u najvećoj je mjeri obrađivao tematiku seksizma točnije o seksizmu u Hrvata 2015. i 2016. godine, o tome kako jezik nije seksističan već njegova upotreba može biti.

Vezano za žanrove, na javnom portalu najdominantniji žanr bio je izvještaj kao i na portalu „jutarnji.hr“. Neprofitni portal „VoxFeminae“ najviše je pisao u formi vijesti. Najmanje zastupljeni žanrovi su bilješke i članak.

Provedenim istraživanjem uočeno je kako su žene od početka smatrane slabijim spolom no unatoč tome bile su primorane obavljati teže fizičke poslove. Žene su oduvijek bile predodređene za udaju i skrb o obitelji dok su muškarci posjedovali potpunu slobodu kretanja.

O tome kako su žene u prošlosti imale jako loš položaj dokazuje i činjenica kako se slavilo prilikom rođenja muškog djeteta, a prilikom rođenja ženskog djeteta se tugovalo. Korak naprijed dogodio se u Prvom svjetskom ratu kad su žene napokon dobile priliku pokazati kako umiju obavljati muške poslove.

Zahvaljujući feministkinjama žene su dobile pravo glasa. Treba spomenuti kako su feministkinje često demolirale zgrade, postavljale bombe, štrajkale glađu, a kao posljedica pojavila se kriva predodžba o njima te se ne stvara dojam da je riječ o inicijatorima promjena već ih se smatra agresivnim mrziteljicama muškaraca koje se zatim okreću istom spolu.

Osim toga vlada mišljenje kako su feministkinje žene koje ne brinu o fizičkom izgledu. To se javlja kao posljedica nedostatka znanja, ali i učenja o feminizmu iz takozvanih patrijarhalnih masovnih medija.

Sva tri portala u određenoj mjeri pišu o položaju žena. Nadalje, tekstovi objavljeni na portalima „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“ napisani su objektivno te bi opsegom mogli spadati u velike tekstove.

Trebalo bi spomenuti kako su kroz prošlost žene donekle ostvarila svoja prava, no da ta borba traje i dalje. U teoriji žene i muškarci jesu ravnopravni, no u praksi žene i dalje primaju manje plaće kao i manje mirovine te mnoge od njih rade na određeno.

S druge strane mnoge žene su žrtve ili su bile žrtve obiteljskog nasilja. Javlja se i manjak centara za žrtve seksualnog nasilja. Zanimljivo je kako i dalje postoji podjela prilikom obavljanja kućanskih poslova odnosno žene u prosjeku češće obavljaju kućanske poslove od muškaraca.

Na temelju teorijskog i istraživačkog dijela diplomskog rada može se donijeti zaključak kako su žene unatoč stoljetnim borbama za ravnopravnost istu i ostvarile no ne i stopostotno. Iako su žene i muškarci ravnopravni prema zakonu, u stvarnosti je situacija drugačija. Žene se i dalje susreću s raznim tipovima diskriminacije i seksizma posebice na radnom mjestu. Usprkos tome što je svijet napredovao u svim aspektima i dalje postoji podjela poslova na muške i ženske. Tu

se opet dolazi do podjela i razlika. Naime, razlika je u tome što muške poslove vrlo često obavljaju žene dok ženske poslove muškarci obavljaju u manjoj mjeri. Ono u čemu žene griješe je razmišljanje kako jednom ostvareno pravo glasa označava kraj borbe no zapravo bi se trebale konstantno boriti za prava, slobodu, ravnopravnost.

Mediji su dosad posvećivali dosta pažnje ovom problemu, no vidljiv je trend pisanja članaka o položaju žena isključivo povodom obilježavanja Dana žena ili prilikom izglasavanja zakona koji se tiču žena.

Upitno je hoće li se žene biti u potpunosti ravnopravne s muškarcima no feminizam je potreban i dalje vjerojatno ne u jednakoj mjeri kao prije već kao podsjetnik kako žene i muškarci mogu i trebaju biti ravnopravni jer je činjenica kako ta dva spola ne mogu funkcionirati jedno bez drugog.

10.ZAKLJUČAK

Diplomski rad bavio se temom medijske slike položaja žena u Hrvatskoj u rasponu od 2011. do 2021. godine na trima portalima „hrt.hr“, „jutarnji.hr“ i „VoxFeminae“.

Naglasak na radu je stavljen na medijsku sliku položaja žena. Od antike preko srednjeg vijeka do 19. stoljeća žene podvrgnute ismijavanju, podređenosti i vjerovanju kako je njihov jedini cilj briga o obitelji. U jednom trenutku dolazi do formiranja sufražetkinja i ženskih pokreta koji su se odvijali u tri vala. U prvom pokretu žene su se izjednačile s muškarcima i ostvarile svoj naum koji je bio dobivanje prava glasa, a mogle su neometano sudjelovati u svim aspektima života. U drugom valu polemiziralo se oko razlike između koncepta spola i roda. Treći ili postmoderni val pokreta doveo je do razmišljanja o rodnim te ostalim socijalnim odnosima. Zahvaljujući doprinosu Marije Jambrišak, Milke Pogačić, Ivane Brlić-Mažuranić, Marije Jurić Zagorke poboljšao se dotadašnji status žena i to posebice u području obrazovanja. Na svjetskom nivou za Florence Nightingale i Marie Curie djelovanjem ukazale su na važnost uloga žena.

Ciljevi diplomskog rada bili su istražiti u kojoj mjeri su portali „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“ pisali o tematici položaja žena, način na koji su pisali, tematiku koju su obrađivali na temelju te postoje li razlike u pisanju između navedenih portala s obzirom na navedene istraživačke varijable. Analizom sadržaja utvrđeno je kako je javni portal „hrt.hr“ u najvećoj mjeri pisao o položaju žena u Republici Hrvatskoj. Potom se brojem članaka istaknuo komercijalni portal „jutarnji.hr“ koji je do trenutka provođenja analize sadržaja obradio 47 članaka o položaju žena. Najmanji broj članaka koji se bave položajem žena obradio je neprofitni portal „VoxFeminae“. Na „VoxFeminae“ portalu može se pronaći 19 članaka. U radu se istraživala tema svakog članka. Teme su podijeljene na: „položaj žena“, „feminizam“, „emancipacija žena“, „rodna jednakost“, „seksizam“, „prava žena“. Prema rezultatima analize na javnom portalu „hrt.hr“ najčešće obrađivana tematika je ona o položaju žena, dok je najmanje obrađivana tematika feminizma. Komercijalni portal „jutarnji.hr“ u najvećoj mjeri bavio se temom feminizma, a najmanja pozornost posvećena je temama emancipacije žena i seksizma. Neprofitni portal „VoxFeminae“ posvetio je najveću pažnju temi seksizma, a najmanje emancipaciji žena. U radu se istraživalo i kojim žanrovima pripadaju članci prema podjeli dr. Dubravke Valić Nedeljković. Najdominantniji žanr na portalu „hrt.hr“ bio je izvještaj, dok s druge strane bilješka i članak nisu zastupljeni u tolikoj mjeri. Na portalu „jutarnji.hr“ žanr koji prevladava je također izvještaj. Za razliku od portala „hrt.hr“ na ovom portalu najmanje članaka napisano je u formi bilješke. Neprofitni portal „VoxFeminae“ najviše je pisao u formi vijesti, a najmanje u formi bilješke.

Odgovor na zadnje istraživačko pitanje „Postoji li razlika u pisanju članaka o ženama u istraživanom javnom, komercijalnom i neprofitnom mediju s obzirom na količinu teksta, tematika, način pisanja?“ glasi kako s obzirom na način pisanja nije uočena razlika. Sva tri medija pišu objektivno i u skladu s pravilima o pisanju novinarskih tekstova. S obzirom na količinu teksta i tematiku postoji razlika što je već obrazloženo rezultatima analize.

Može se zaključiti kako portali „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“ u određenoj mjeri pišu o položaju žena. Vidljiv je trend izvještavanja o položaju i problematici žena prilikom obilježavanja Dana žena. Sva tri portala prilikom izvještavanja pozivaju stručnjakinje koje istaknu probleme s kojima se žene suočavaju danas. Prilikom pisanja vijesti portali poštuju novinske načele. Glavni zaključak je kako se žene i dalje suočavaju s diskriminacijom u društvu te su unatoč zakonskim odredbama i dalje potlačeniji spol. Moguća rješenja problema mogu biti pridavanje više medijskog prostora ovom problemu. S druge strane žene ne bi trebale biti pasivne, već bi trebale konstantno zahtijevati vlastita prava no uz pomoć i podršku muškaraca.

SAŽETAK

Zadaća diplomskog rada bila je analizirati medijsku sliku položaja žena u Hrvatskoj od 2011. do 2021. godine na portalima „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“. Portali su odabrani prema podjeli medija na javne, komercijalni i neprofitne. Nastojala se utvrditi u kojoj mjeri su portali „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“ pisali o tematici položaja žena, način na koji su pisali, tematiku koju su obrađivali na temelju te postoje li razlike u pisanju između navedenih portala s obzirom na navedene istraživačke varijable. Prije opisa istraživanja te interpretacije dobivenih rezultata dana je definicija pojma medija i podjela medija, prikazana je povijest nastanka portala, u kratkim crtama opisan je nastanak portala „hrt.hr“, „jutarnji.hr“, „VoxFeminae“, opisan je povijesni pregled položaja žena u svijetu, zatim pokreti u Europi i svijetu s odjekom na Hrvatsku. Analizirano je 115 članaka. Uočeno je kako postoji razlika u pisanju članka s obzirom na tematiku i količinu teksta. Analiza rezultata pokazala je kako je „hrt.hr“ profil koji je obradio u najvećoj mjeri tematiku položaja žena u Hrvatskoj i to u formi izvještaja. Na „jutarnji.hr“ pisano je u manjoj mjeri o položaju žena, a u najvećoj mjeri o feminizmu također u formi izvještaja. „VoxFeminae“ portal bavio se najviše seksizmom te je forma koja prevladava vijest. Dok s obzirom na način pisanja nije uočena razlika. Sva tri medija pišu objektivno i u skladu s pravilima o pisanju novinarskih tekstova.

Ključne riječi: *feminizam, emancipacija žena, rodna jednakost, seksizam, položaj žena, prava žena*

SUMMARY

Media image of the position of women in Croatia from 2011 to 2021

The aim of the thesis was to analyze the media image of the position of women in Croatia from 2011 to 2021 on the portals "hrt.hr", "jutarnji.hr", "VoxFeminae". The portals were selected according to the division of media into public, commercial and non-profit. It wanted to be determined to what extent the portals "hrt.hr", "jutarnji.hr", "VoxFeminae" wrote about the topic of the position of women, the way in which they wrote, the topic they dealt with on the basis of, and whether there are differences in writing between the mentioned portals with respect to the stated research variables. Before the description of the research and the interpretation of the obtained results, the definition of the term media and the division of media is given, the history of the creation of the portal is presented, the creation of the portals "hrt.hr", "jutarnji.hr", "VoxFeminae" is briefly described, a historical overview of the position is described women in the world, then movements in Europe and the world with echoes in Croatia. 115 articles were analyzed. It was observed that there is a difference in the writing of the article with regard to the topic and the amount of text. The analysis of the results showed that "hrt.hr" was the profile that covered the topic of the position of women in Croatia to the greatest extent, in the form of a report. On "jutarnja.hr" there was less written about the position of women, and mostly about feminism in the form of reports. The "VoxFeminae" portal dealt mostly with sexism and is the predominant form of news. While with regard to the way of writing, no difference was observed. All three media write objectively and in accordance with the rules on writing journalistic texts.

Key words: *feminism, women's emancipation, gender equality, sexism, position of women, women's rights*

LITERATURA

KNJIGE

1. BITI, V.: **Pojmovnik suvremene književne teorije**, Matica Hrvatska, Zagreb, 1997.
2. F. ČULINOVIĆ: **Žena u našem krivičnom pravu**, Beograd, 1934.
3. HALMI, A.: **Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima**, Zagreb, 2003.
4. LETINIĆ, A. ET AL.: **Čitajmo između redaka**, GONG i KURZIV, Zagreb 2018., https://www.gong.hr/media/uploads/med_pismenost_pub.pdf (28.2.2022.)
5. MARGETIĆ, L.: **Hrvatsko srednjovjekovno obiteljsko i nasljedno pravo**, Narodne novine, Zagreb, 1996.
6. NOVOSEL, S., NOVOSEL, S., BELANI, H.: **Internet-novinarstvo**, Udruga P.O.I.N.T, Križevci, 2006. (18.7.2022.)
7. OGRIZOVIĆ, M.: **Marija Jambrišak**, Školske novine, Zagreb, 1979.
8. PROKOP-KULENOVIĆ, A.: **Ravnopravnost žena, brak i porodica po Ustavu Federativne Narodne Republike Jugoslavije**, Antifašistička fronta žena Hrvatske, Zagreb, 1946.
9. RIVES, N.: **Postfeminism(s) and the Arrival of the Fourth Wave**, Palgrave Macmillan, Cheltenham
10. TKALAC VERČIĆ, A., SINČIĆ ČORIĆ, D., POLOŠKI VOKIĆ, N.: **Priručnik za metodologiju istraživačkog rada**, M.E.P., Zagreb, 2010.
11. VRCELJ, S.: **Kome još (ne)treba feministička pedagogija?!**, Hrvatsko futurološko društvo, Rijeka, 2011.

ČLANCI U ZNANSTVENIM ČASOPISIMA

1. BANIĆ-PAJNIĆ, E.: **Žena u renesansnoj filozofiji**, Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine,30., 2004., 1-2 (59-60) pp. 69-89., <https://hrcak.srce.hr/68476> (27.4.2022.)
2. BEREŠ, M.: **Položaj žena u antičkoj Grčkoj**, Essehst, 2016., 8, pp. 16-21, 2016., <https://hrcak.srce.hr/190414> (27.4.2022.)

3. BRUNOVIĆ, K.: **Položaj žena u islamu: suodnos kulture i religije**, Filozofska istraživanja, Zagreb, 37, 4, 2017., p., 764., <https://hrcak.srce.hr/199383> (27.4.2022.)
4. CAR, V.: **Konvergirani javni medijski servis**, Politička misao, Vol. 44, 2007, 2, pp 113-127., <https://hrcak.srce.hr/file/32512> (27.2.2022.)
5. DOBROVŠAK, LJ.: **Ženidbeno (bračno) pravo u 19. stoljeću u Hrvatskoj**, Croatica Christiania periodica. 29, 2005., 56, pp. 77-104. (3.5.2022.)
6. GAJGER, L., CAR, V.: **Prikaz emancipirane žene 21. stoljeća u reklamama za parfem**, Medijske studije, vol. 11, 22, 2020, str. 102-120. <https://hrcak.srce.hr/253382> (18.7.2022.)
7. JAGIĆ, S.: **Jer kad žene budu žene prave...“ : Uloga i položaj žena u obrazovnoj politici Banske Hrvatske na prijelazu u XX. stoljeće**, Povijest u nastavi, VI, 2008., 11 (1), pp. 77-100., <https://hrcak.srce.hr/36768> (3.5.2022.)
8. KOSANOVIĆ, S.: **Suvremene muško-ženske konstrukcije u američkim televizijskim serijama Seks i grad, Kućanice i Vatreni dečki**, Medijska istraživanja, 14, 2008., 2, pp. 87-102., <https://hrcak.srce.hr/31325> (17.12.2021.)
9. MIHALJEVIĆ, D.: **Feminizam – što je ostvario?**, Mostariensia, 20, 2016., 1-2, pp. 149-169, <https://hrcak.srce.hr/170904> (2.5.2022.)
10. PAZMAN, J.: **Emancipacija žene**, Bogoslovska smotra, 5, 1914., 1, pp. 31-44, <https://hrcak.srce.hr/45486> (3.5.2022.)
11. ŠINKO, M.: **Nastanak i formativno razdoblje feminističkog pokreta u Sloveniji i Hrvatskoj**, Političke analize, 9, 2018., 33-34, pp. 44-49., <https://hrcak.srce.hr/205961> (3.5.2022.)
12. VUKOVIĆ, K., ŠMAGUĆ T.: **Društveni kontekst izbora zanimanja žena u Hrvatskoj u razdoblju od kraja 19. do početka 21. stoljeća**, Ekonomska misao i praksa, 2015.,1, pp. 297-310., <https://hrcak.srce.hr/140304> (3.5.2022.)
13. ŽELJKO, D.: **Obiteljskopравни položaj žena u Hrvatskoj u razdoblju od 1914. do 2014. godine**, Pravnik, 47, 2014., 96, pp. 21-48, <https://hrcak.srce.hr/147347> (3.5.2022.)
14. ŽUVELA, S.: **Počeci hrvatskog feminizma: Marija Jambrišak i Milka Pogačić**, Rostra, 3., 2010., pp. 95-102., <https://hrcak.srce.hr/170058> (3.5.2022.)

1. **Hrvatska radio-televizija**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26414> (30.3.2022.)
2. **Jutarnji list**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29627> (30.3.2022.)
3. **Medij**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39755> (27.2.2022.)
4. **Rod**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53130> (3.5.2022.)
5. **Spol**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=57482> (3.5.2022.)
6. **WWW**, Leksikografski zavod Miroslava Krleže, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=66413> (30.3.2022.)
7. **Ženski pokreti**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=67693> (2.5.2022.)

INTERNET IZVORI

1. BALENOVIĆ, L.: **'Žene su u lošijoj poziciji na tržištu, a kućanski rad i dalje je neplaćen'**, jutarnji.hr, <https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/zene-su-u-lošijoj-poziciji-na-trzistu-a-kucanski-rad-i-dalje-je-neplacen-10047529> (18.7.2022.)
2. BUTKOVIĆ, D.: **Jutarnji list: kako je sve stvarno počelo...**, Jutarnji list, <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/jutarnji-list-kako-je-sve-stvarno-pocelo...-1534821> (30.3.2022.)
3. CÁMPERA, M.: **San i java ženske emancipacije**, hrt.hr, <https://magazin.hrt.hr/kolumne/san-i-java-zenske-emancipacije-1052614> (18.7.2022.)
4. ČANDRLIĆ GLIBOTA, E., K.V.: **Deranja: Ženama ne treba moralna potpora već konkretni rezultati**, hrt.hr, <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/deranja-zenama-ne-treba-moralna-potpora-vec-konkretni-rezultati-707604?jwsourc=cl> (18.7.2022.)
5. DAY, L.: **What Is Feminism?**, *Women & Gender Studies at Eastern Kentucky University*, <https://wgs.eku.edu/what-feminism-0> (2.5.2022.)
6. DUJMOVIĆ, A.: **Zastupljenost žena u medijskim sadržajima, Žene i mediji** <https://www.zeneimediji.hr/zastupljenost-zena-u-medijskim-sadrzajima/>
7. GLOBUS: **Feminizam postao šminka**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/globus/feminizam-postao-sminka-4077360> (18.7.2022.)
8. **Godišnji izvještaji o radu udruge: za 2021.**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/udrug-a-k-zona/>, p.2. (31.3.2022.)

9. GRUBIŠIĆ, D.: **Dan žena: U Hrvatskoj žene rade više za manju plaću**, hrt.hr, <https://radio.hrt.hr/radio-rijeka/vijesti/dan-zena-u-hrvatskoj-zene-rade-vise-za-manju-placu-3750070> (18.7.2022.)
10. HINA: **Ženska mreža: 'Pitanje pobačaja nije pitanje svjetonazora, nego prava žene na adekvatnu zaštitu spolnog i reproduktivnog zdravlja'**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/zenska-mreza-pitanje-pobacaja-nije-pitanje-svjetonazora-nego-prava-zene-na-adekvatnu-zastitu-spolnog-i-reproduktivnog-zdravlja-7174890> (18.7.2022.)
11. HRT: **NU2: Ivana Bodrožić o položaju žena danas**, hrt.hr, <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/nu2-ivana-bodrozic-o-polozaju-zena-danas-707787> (18.7.2022.)
12. JAGIĆ. S.: **Položaj žena kroz povijest**, Hrvatski povijesni portal, <http://povijest.net/2018/?p=1481> (27.4.2022.)
13. JUNČIĆ, K.: **TKO JE ŽENA 2020.?**, jutarnji.hr., <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/tko-je-zena-2020-10044133> (18.7.2022.)
14. **jutarnji.hr**, <https://www.jutarnji.hr/> (30.3.2022.)
15. Jutarnji.hr: **SEKSIZAM NA DJELU Preko 50% ljudi smatra da žene u poslu donose odluke pod utjecajem - hormona!**, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/seksizam-na-djelu-preko-50-ljudi-smatra-da-zene-u-poslu-donose-odluke-pod-utjecajem-hormona-200053> (18.7.2022.)
16. JURKOVIĆ, E.: **Rodna ravnopravnost i uključivanje žena u politički život još uvijek predstavlja problem**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dramaticno-pogorsan-polozaj-zena-u-hrvatskoj-rodna-ravnopravnost-i-ukljucivanje-zena-u-politicki-zivot-jos-uvijek-predstavlja-problem-5561427> (18.7.2022.)
17. **Kleveta: Dunji Gotovini 100 tisuća kuna od EPH-a**, Glas Istre, <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/kleveta-dunji-gotovini-100-tisuca-kuna-od-eph-a-384888> (30.3.2022.)
18. KRAJCAR, D.: **Međunarodni dan žena (1909.)**, povijest.hr, <https://povijest.hr/nadanasnjidan/međunarodni-dan-zena-1910/> (3.5.202.)
19. **Manifest novih hrvatskih feministica: Dajte nam muškarce!**, jutarnji.hr, <https://www.jutarnji.hr/globus/manifest-novih-hrvatskih-feministica-dajte-nam-muskarce-4081083> (18.7.2022.)

20. MARUŠIĆ, A.: **Slavenka Drakulić: Književnost nema obavezu reprezentacije u smislu klase, rase, nacije ili spola**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/kultura/slavenka-drakulic-vjerujem-da-literatura-nema-obavezu-reprezentacije-zena-u-smislu-klase-rase-nacije-i-spola/> (18.7.2022.)
21. **Mediji u suvremenom društvu**, Ekonomska i upravna škola Split, Split, 2019.
22. **Misija**, hrt.hr, <https://o-nama.hrt.hr/hrt/o-hrt-0-1041> (30.3.2022.)
23. **Na tržištu tiska i dalje prisutan višegodišnji jače izražen trend pada prodanih naklada**, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, <https://www.aztn.hr/na-trzistu-tiska-i-dalje-prisutan-visegodisnji-jace-izrazen-trend-pada-prodanih-naklada/> (30.3.2022.)
24. **Novi turistički letci mogli bi se zvati – Hello, ovdje seksizam!**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/vijesti/novi-turisticki-letci-mogli-bi-se-zvati-hello-ovdje-seksizam/> (18.7.2022.)
25. **O HRT-u**, hrt.hr, <https://o-nama.hrt.hr/hrt/o-hrt-u-774> (30.3.2022.)
26. **Novinarske vrste i oblici**, Hrvatska po Rebi, <https://hrvatskiporebiblog.wordpress.com/izvannastavne-aktivnosti/novinarska-druzina/novinske-vrste-i-oblici/> (18.7.2022.)
27. **O lažnom Sanaderu izvjestili brojni svjetski mediji**, Nacional, <https://web.archive.org/web/20131029191912/http://www.nacional.hr/clanak/42708/o-laznom-sanaderu-izvjestili-brojni-svjetski-mediji> (30.3.2022.)
28. PETROVIĆ, B.: **Feminizam u Jugoslaviji**, Glavne, <https://www.glavne.com/feminizam-u-jugoslaviji-gradanski-protesti-5-deo/> (3.5.2022.)
29. PERICA, A.: **Naše društvo teško prihvaća žene poduzetnice**, hrt.hr, <https://radio.hrt.hr/radio-zadar/vijesti/nase-drustvo-tesko-prihvaca-zene-poduzetnice-3738292> (18.7.2022.)
30. PERIŠIĆ, L.: **Klasna revolucija Clare Zetkin**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/strasne-zene/clara-zetkin-baka-njemackog-komunizma/> (3.5.2022.)
31. **Portal VoxFeminae potpisao Sporazum o prihvaćanju smjernica Medijskog kodeksa**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/vijesti/portal-voxfeminae-potpisao-sporazum-o-prihvaccanju-smjernica-medijskog-kodeksa/> (31.3.2022.)
32. **Programsko vijeće HRT-a**, hrt.hr, <https://o-nama.hrt.hr/organizacija/programsko-vijece-hrt-a-4333> (30.3.2022.)

33. **Prostor rodne i medijske kulture 'K-zona'**, VoxFeminae, <https://voxfeminae.net/udruga-k-zona/> (31.3.2022.)
34. STIFFLER, L.: **What is Feminism?**, Study.com, <https://study.com/learn/lesson/feminism-types-features-liberal-cultural.html> (2.5.2022.)
35. **Thompson porazio Jutarnji: Novinari se ispričali Perkoviću zbog lažnog pisanja 500 tisuća eura!**, Portal Oko, <https://web.archive.org/web/20130615013852/http://www.dnevno.hr/info/88999-thompson-porazio-jutarnji-novinari-se-ispricali-perkovicu-zbog-laznog-pisanja-500-tisuca-eura.html> (30.3.2022.)
36. **Tiskovni ured Zagrebačke nadbiskupije reagirao na neistine Jutarnjeg lista**, bitno.net, <http://www.bitno.net/vijesti/tiskovni-ured-zagrebacke-nadbiskupije-reagirao-na-neistine-jutarnjeg-lista/> (30.3.2022.)
37. **Tko je tko na HRT-u**, hrt.hr, <https://o-nama.hrt.hr/organizacija/tko-je-tko-na-hrt-u-3673> (30.3.2022.)
38. VALIĆ NEDELJKOVIĆ, D.: **Novinarski žanrovi**, Docsity, <https://www.docsity.com/sr/novinarski-zanrov-dubravka-valic-nedeljkovic/5080826/> (18.7.2022.)
39. V.K., Hina: **U Hrvatskoj rodna ravnopravnost najmanja u politici, najveća kod kuće**, hrt.hr, <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/u-hrvatskoj-rodna-ravnopravnost-najmanja-u-politici-najveca-kod-kuce-707820> (18.7.2022.)
40. **Vrste medija i kako im pristupiti**, Equestris, <https://equestris.hr/odnosi-s-medijima/vrste-medija/> (27.2.2022.)
41. **Women and Work After World War II**, WGBH Educational Foundation, <https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/tupperware-work/> (27.4.2022.)

ZAKONI

- Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija**, „Narodne novine“, 2013., br.150, 13.12.2013., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_150_3178.html (27.2.2022.)
- Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji**, „Narodne novine“, 2010., br.3515, 8.12.2010., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_137_3515.html (30.3.2022.)

3. **Zakon o medijima**, „Narodne novine“, 2004., br. 59, 10.5.2004., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_05_59_1324.html (27.2.2022.)
4. **Zakon o ravnopravnosti spolova**, „Narodne novine“, 2003., br. 1585, 22.7.2003., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_116_1585.html (27.4.2022.)
5. **Zakon o ravnopravnosti spolova**, „Narodne Novine“, 2008., br. 82, 15.7.2008., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_82_2663.html (17.12.2021.)

POPIS ILUSTRACIJA

Popis tablice

Tablica 1. Teme na portalu "hrt.hr"	47
Tablica 2. Teme na portalu "jutarnji.hr"	48
Tablica 3. Teme na portalu "VoxFeminae"	49
Tablica 4. Žanrovi na portalu "hrt.hr"	50
Tablica 5. Žanrovi na portalu "jutarnji.hr"	51
Tablica 6. Žanrovi na portalu "VoxFeminae"	52
Tablica 7. Odabrani članci.....	57

Popis slika

Slika 1. Izgled zaglavlja portala „hrt.hr“	12
Slika 2. Primjer potkategorija.....	12
Slika 3. Primjer rubrike „Najnovije“	13
Slika 4. Hrvatska radiotelevizija	13
Slika 5. Primjer rubrike „Sada na programu“	Error! Bookmark not defined.
Slika 6. Izgled portala Jutarnjeg lista	17
Slika 7. Podnožje portala „jutarnji.hr“	17
Slika 8. Primjer rubrike portala "jutarnji.hr"	18
Slika 9. VoxFeminae	Error! Bookmark not defined.

Popis grafikona

Grafikon 1. Teme članaka na portalu „hrt.hr“	Error! Bookmark not defined.
Grafikon 2. Teme članaka na portalu „jutarnji.hr“	Error! Bookmark not defined.
Grafikon 3. Teme članaka na portalu „VoxFeminae“	Error! Bookmark not defined.
Grafikon 4. Žanrovi na portalu „hrt.hr“	51
Grafikon 5. Žanrovi na portalu „jutarnji.hr“	Error! Bookmark not defined.
Grafikon 6. Žanrovi članaka na portalu „VoxFeminae“	53

PRILOG

Europass Životopis

Osobni podaci

Prezime/ Ime	Bačić Anamarija	
Telefonski broj(evi)	Broj telefona: /	Broj mobilnog telefona:
Broj(evi) faksa	/	
E-mail	bacicanamarija55@gmail.com	
Državljanstvo	Hrvatica	
Datum rođenja	05. 10. 1998.	
Spol	Ž	

Radno iskustvo

Datum	2018.	
Zanimanje ili radno mjesto	Kneževa palača Zadar	
Glavni poslovi i odgovornosti	Rad s gostima	
Ime i adresa poslodavca	Narodni muzej Zadar, Poljana Pape Aleksandra III b.b., 23000, Zadar	
Datum	2019.	
Zanimanje ili radno mjesto	Pine Beach Pakoštane	
Glavni poslovi i odgovornosti	Rad s gostima	
Ime i adresa poslodavca	Proficio d.d.,10000, Draškovićeve ul. 12, 10000, Zagreb	
Datum	2022.	
Zanimanje ili radno mjesto	VaraždinExpress	
Glavni poslovi i odgovornosti	Volontersko pisanje članaka	
Ime i adresa poslodavca	Marije Vidović 13, 42000 Varaždin, Hrvatska	

Obrazovanje i osposobljavanje

Datumi	2020. - danas
Naziv dodijeljene kvalifikacije	Novinarstvo i odnosi s javnostima
Ime i vrsta organizacije pružatelja obrazovanja i osposobljavanja	Odjel za turizam i komunikacijske znanosti Sveučilište u Zadru
Datumi	2017. - 2020.
Naziv dodijeljene kvalifikacije	Prvostupnik kulture i turizma
Ime i vrsta organizacije pružatelja obrazovanja i osposobljavanja	Odjel za turizam i komunikacijske znanosti Sveučilište u Zadru
Datumi	2013. - 2017.
Ime i vrsta organizacije pružatelja obrazovanja i osposobljavanja	Jezična gimnazija Vladimir Nazor
Materinski jezik(ci)	Hrvatski jezik
Drugi jezik(ci)	Engleski jezik Njemački jezik
Društvene vještine i kompetencije	Komunikativna osoba
Organizacijske vještine i kompetencije	Odlične organizacijske vještine
Poslovne vještine	Marljivost, snalažljivost i samostalnost u radu uz spremnost na timski rad kao i dodatno usavršavanje i učenje
Računalne vještine i kompetencije	Dobro vladanje alatima Microsoft Office Rad na web stranici
Umjetničke vještine i kompetencije	Sviranje klavira
Vozačka dozvola	B kategorija

DODATNE INFORMACIJE

Priznanja i nagrade

Pohvalnica za vođenje društvenih mreža Odjela za turizam i komunikacijske znanosti

Pohvalnica za vođenje studentske radioemisije „Akademska četvrt“

